

ТРЕНДОВИ

Република Србија
Републички завод за статистику

ISSN 1820-1148

ТРЕНДОВИ

www.stat.gov.rs

I квартал, 2020.

Београд, 2020.

Трендови, I квартал 2020.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Миладин Ковачевић, директор

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Макроекономске прогнозе, Цене)

Мирјана Смолчић (Бруто домаћи производ)

Весна Златановић (Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Туризам)

Катарина Станчић (Индустријска производња, Тржиште рада, Зараде)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности)

Лектура: Емилија Бацковић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена итд. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да, осим ускостручних, велики број корисника није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне субсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али кроз нови концепт приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију.

Уобичајено, у овом издању приказано је кретање најважнијих статистичких области у првом кварталу 2019. године (Бруто домаћи производ, Индустијска производња, Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Цене, Тржиште рада, Зараде, Туризам, Индекс економске климе и Регионалне економске асиметричности). Такође, дате су прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела. Сет композитних водећих индикатора, који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде коњунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе, приказан је у делу Макроекономске прогнозе.

Са жељом да подстакнемо истраживачки рад, позивамо стручњаке који се баве макроекономијом, математиком и статистиком да нам шаљу своје радове. Радови (или њихови делови) биће објављивани у складу са актуелним трендовима.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

1. Макроекономске прогнозе	6
2. Бруто домаћи производ	11
3. Индустијска производња	13
4. Грађевинарство	17
5. Спољна трговина	21
6. Унутрашња трговина	28
7. Цене	32
8. Тржиште рада	36
9. Зараде	40
10. Туризам	43
11. Индекс економске климе	46
12. Регионалне економске асиметричности	51

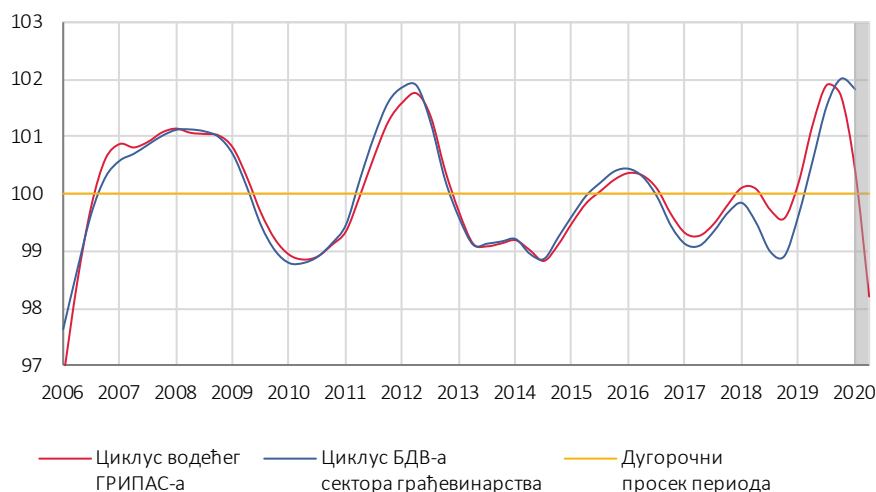
1. Макроекономске прогнозе

Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за један до највише два квартала и у комбинацији са економетријским моделима омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року. У наставку ће бити презентована фамилија водећих индикатора по секторима и одговарајуће прогнозе.

1.1. Грађевински индикатор привредне активности Србије – ГРИПАС¹

Графикон 1.1. Циклуси ГРИПАС-а и БДВ-а грађевинарства (Q1 2006 – Q2 2020), изравнати и стандардизовани подаци

На основу водећег индикатора ГРИПАС, у Q2 2020. очекује се међугодишњи пад БДВ-а грађевинске активности од око -9,5%. Ограничења услед кризе условила су знатно успоравање реализације планираних пројеката, пре свега израде нове етапе гасификационе инфраструктуре, тј. изградње гасних станица у пројекту „Турског тока“, експанзије нестамбене изградње и даље изградњу саобраћајне инфраструктуре (нарочито модернизације пруге Београд– Будимпешта и изградње обилазнице око Београда).

Табела 1.1. Структура доприноса годишњој стопи раста БДВ-а грађевинарства

	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДВ грађевинарства, годишња стопа раста, %	26,8	20,5	10,0	2,8	9,0	17,4	36,0	48,3	19,6
Зграде, п. п.	11,4	8,5	6,3	3,0	6,8	8,9	10,0	16,7	4,9
<i>Стамбене зграде</i>	8,6	4,1	-2,8	0,4	1,2	3,9	2,9	5,5	0,0
<i>Нестамбене зграде</i>	2,8	4,3	9,1	2,6	5,6	5,0	7,1	11,2	5,0
Остале грађевине, п. п.	15,3	12,0	3,7	-0,2	2,3	8,4	26,0	31,6	14,7
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>	10,9	6,9	-0,2	-2,7	-0,3	-3,3	7,2	11,6	0,9
<i>Цевоводи, комуникациони и електрични водови</i>	2,0	1,0	2,3	1,6	3,3	13,8	19,6	19,9	11,6
<i>Сложене индустријске грађевине</i>	1,6	3,4	1,5	0,8	-0,3	-1,5	-0,5	0,6	0,5
<i>Остале непоменуће грађевине</i>	0,8	0,8	0,1	0,1	-0,4	-0,6	-0,3	-0,4	1,7
Допринос БДВ-а грађевинарства годишњој стопи раста БДП-а, п. п.	0,7	0,8	0,5	0,1	0,3	0,8	1,7	2,4	0,7

¹ Водећи композитни грађевински индикатор ГРИПАС предњачи циклусу бруто додате вредности грађевинарства у просеку за око 1-2 квартала, а његов основни задатак јесте прогноза и детекција коњукурног кретања БДВ-а грађевинарства у наредном периоду. Високо корелисан са кретањем укупног броја грађевинских дозвола, часова рада и радника на градилиштима, индикатор ГРИПАС укључује и информације о производњи и набавци грађевинског материјала и опреме, као и о предвиђеној вредности радова, рефлектујући све релевантне утицаје на грађевинску активност.

1. Макроекономске прогнозе

У Q1 2020. започет је пројекат изградње еколошке енергане „Депонија Винча“, сврстане у групу „Остале непоменуте грађевине“, чији је допринос укупном међугодишњем расту БДВ-а грађевинарства износио 1,7 п. п. То је трећи по величини агрегат раста укупног међугодишњег БДВ-а грађевинарства, после Цевоводних, комуникационих и електричних водова (пре свега, гасних станица „Турског тока“) и изградње нестамбених зграда.

Табела 1.2. Релативно одступање прогнозираних вредности водећег индикатора ГРИПАС од реализованих кварталних стопа раста БДВ-а грађевинарства, %

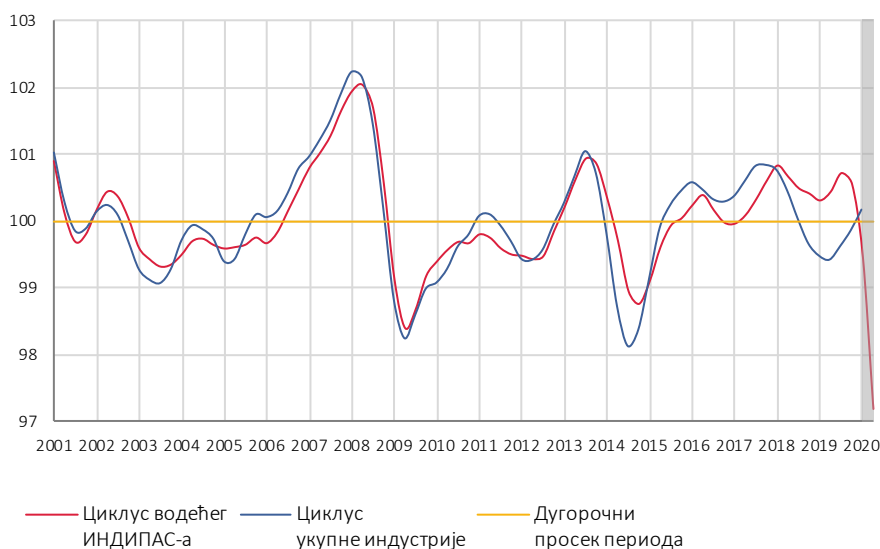
	2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стварне вредности	9,0	17,4	36,0	48,3	19,6	...
Прогнозиране вредности	10,4	13,8	31,3	45,6	18,0	-9,5
Одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	1,3	3,2	3,6	1,8	1,4	-

Напомена: Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора).

1.2. Индустијски индикатор привредне активности Србије – ИНДИПАС

Графикон 1.2. Поређење циклуса водећег индикатора ИНДИПАС и физичког обима укупне индустрије, изравнати и стандардизовани подаци (Q1 2001 – Q2 2020)

Према водећем индикатору ИНДИПАС, очекује се да ће прогнозиран међугодишњи пад индустрије у Q2 2020. (од око -10,0%) најпре бити последица пада активности сектора интермедијарних производа без енергије (нарочито области производње производа од гуме и пластике и производње производа од неметалних минерала), нетрајних производа за широку потрошњу (пре свега, области производње прехранбених производа и производње пића) и капиталних производа (пад у области производње моторних возила и приколица и металних производа осим машина).

1. Макроекономске прогнозе

Табела 1.3. Релативно одступање прогнозираних вредности водећег индикатора ИНДИПАС од реализованих кварталних стопа раста БДВ-а укупне индустрије, %

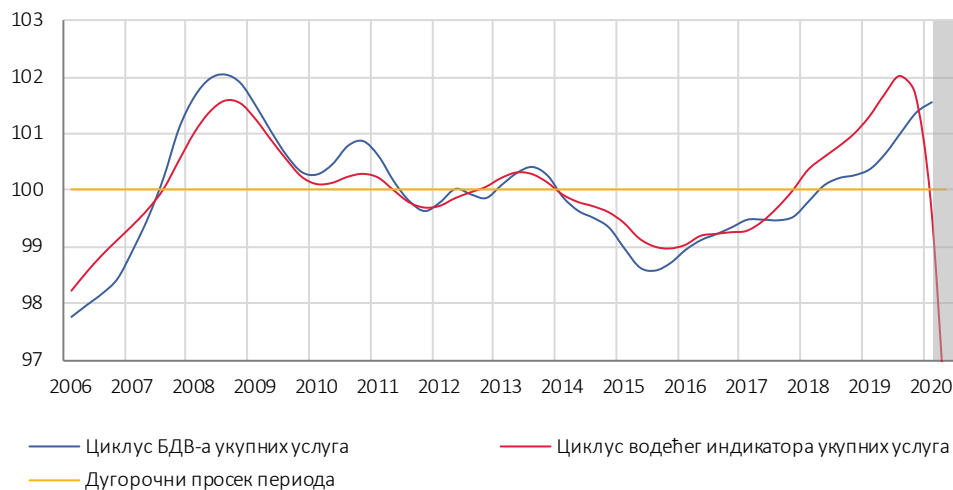
	2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стварне вредности	-1,5	-2,1	2,1	3,1	4,5	...
Прогнозиране вредности	-3,9	-2,4	2,3	2,5	3,2	-10,0
Одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	2,5	0,3	0,2	0,6	1,3	-

Напомена: С обзиром на то да је процес прогнозе рађен на претходно десезонираним подацима, они се могу незнатно разликовати од оригиналних стопа раста које су званично објављене. Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора).

1.3. Водећи индикатор укупних услуга Србије

Графикон 1.3. Поређење циклуса водећег индикатора укупних услуга и БДВ-а укупних услуга, изравнати и стандардизовани подаци (Q1 2006 – Q2 2020)

Услед околности изазваних епидемијом Ковид-19 вируса, прогнозирани међугодишњи пад БДВ-а укупних услуга у Q2 2020. износи око -5%. Овакав резултат је преваходно одређен падом у области туризма и угоститељства, трговином на велико и мало и уметности и рекреације.

Табела 1.4. Релативно одступање прогнозираних вредности водећег индикатора укупних услуга од реализованих кварталних стопа раста БДВ-а укупних услуга, %

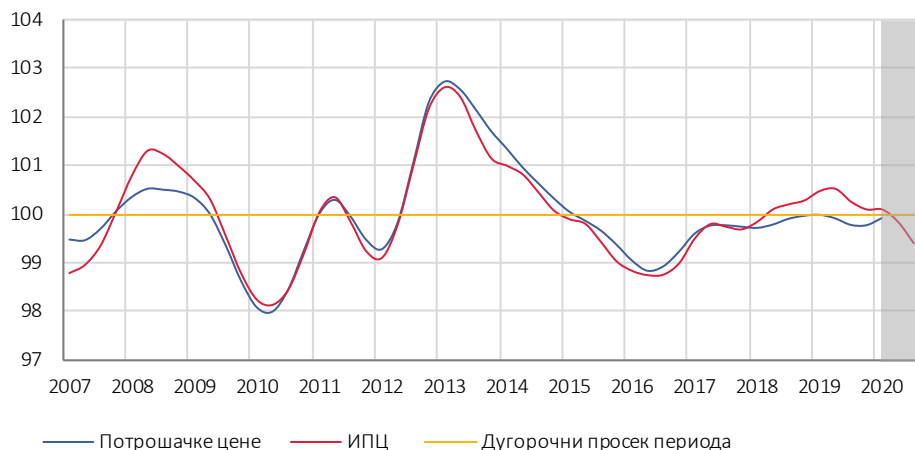
	2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стварне вредности	3,9	3,8	4,2	5,1	4,9	...
Прогнозиране вредности	3,9	3,2	3,5	4,3	4,3	-5,0
Одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	0,0	0,6	0,7	0,8	0,6	-

Напомена: С обзиром на то да је процес прогнозе рађен на претходно десезонираним подацима, они се могу незнатно разликовати од оригиналних стопа раста, које су званично објављене. Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора).

1. Макроекономске прогнозе

1.4. Модел прогнозе потрошачких цена P3C-а

Графикон 1.4. Поређење циклуса композитног водећег индикатора потрошачких цена (ИПЦ) и укупних потрошачких цена на мало у Србији, изравнати и стандардизовани подаци (Q1 2007 – Q3 2020), одступање од дугорочног тренда периода (%)

На основу водећег композитног индикатора ИПЦ, у наредном периоду се очекује међугодишњи раст укупних потрошачких цена од око 0,7% у Q2 и 1,0% у Q3 2020.

У оба прогнозирана квартала кретање потрошачких цена ће бити под утицајем негативних кретања цене горива.

Табела 1.5. Водећи композитни индикатори прогнозе укупних потрошачких цена за Q2 2020. и Q3 2020., %

Међугодишња стопа раста	Индикатор цене горива (ИПЦ-Г) ¹	Индикатор цене хране и безалкохолних пића (ИПЦ-Х) ²	Индикатор цене дувана (ИПЦ-Д) ³	Укупне потрошачке цене (ИПЦ) ⁴
Q2 2020.	-15,1	1,2	7,3	0,7
Q3 2020.	-16,2	2,6	7,6	1,0

¹ ИПЦ-Г представља пондерисан композитни водећи индикатор који садржи информације о кретању најзначајнијих показатеља који утичу на цену горива у Србији и у свом кретању предњачи цени горива и мазива у Србији за око два месеца. Индикатор обухвата: светску цену сирове нафте типа *BRENT*, вредност фјучерса *WTI* сирове нафте (типа *Cushing Oklahoma*), просечну цену америчке сирове нафте *WTI* (при првој куповини са нафтних поља), валутни однос долара према еврџу, залихе у производњи сирове нафте на територији Србије и увоз нафте и нафтних деривата у Србију.

² Анализом кретања цене хране у Србији изведен је композитни водећи индикатор цене хране (у ознаци ИПЦ-Х), чији је основни циљ прогноза цене хране у наредна три месеца. Детаљном анализом великог броја варијабли издвојено је неколико са најбољим водећим прогностичким својствима на цену хране у Србији: хармонизовани индекс цена хране у Мађарској, просечна откупна цена производа произвођача ратарства, увоз сектора производње прехранбених производа, увоз млека, млечних производа и јаја, залихе свежег говеђега и телећега меса, индекс малопродајних цена целокупне корпе поврћа.

³ Индикатор цене дувана је формиран на основу кретања акциза на дуван и произвођачких цена дувана за домаће тржиште, која су се показала као најбоља у процени варијабилитета цене дувана и дуванских производа у Србији.

⁴ Прогноза кретања потрошачких цена на мало у финалној фази представља интегрисање претходно добијених резултата водећих индикатора малопродајних цена анализираних група производа: горива (ИПЦ-Г), хране и безалкохолних пића (ИПЦ-Х) и дувана (ИПЦ-Д). Другоетапно, композитном и пондерисаном агрегацијом добијених горе описаних водећих индикатора изведен је нов композитни водећи индикатор (у ознаци ИПЦ), који за свој циљ има прогнозу потрошачких цена на мало за један квартал унапред.

1. Макроекономске прогнозе

1.5. Модел прогнозе пољопривреде – систем АГРИПАС („мајски сценарио“)

Применом система АГРИПАС (модел биљне и сточарске производње), а на основу прелиминарних и оцењених параметара оба модела у тзв. „мајском сценарију“, процењена је годишња стопа раста БДВ-а пољопривредне производње за 2020. годину од око 1,5%. У 2020. години се очекује међугодишњи раст БДВ-а биљне производње од око 2% и сточарске производње од око 0,6%. На основу добијених резултата, допринос БДВ-а сектора пољопривреде годишњој стопи раста БДП-а у 2020. години био би 0,1 п. п.

Коначну пројекцију БДВ-а пољопривредне производње у 2020. години заокружићемо у септембру 2020. („септембарски сценарио“) објављуивањем резултата АГРИПАС-а, на основу реализованих инпута модела, када ћемо формирати и интервал пољопривредне производње и њен утицај на БДП. Тада ће се проверити и успешност прогностичких претпоставки и резултата првобитне, овде приказане прогнозе.

Табела 1.6. Поређење прогнозираних и реализованих годишњих стопа раста и стопа раста БДВ-а пољопривреде

Година	Мајски сценарио	Септембарски сценарио	Реализација	Одступања мајског сценарија од реализације, %	Одступања септембарског сценарија од реализације, %
2018	12,8	16,5	15,2	-2,1	1,1
2019	-3,8	-2,3	0,0	-3,8	-2,3
2020	1,5	-	-	-	-

Напомена: Реализација за 2019. је прелиминаран податак. Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора).

1.6. Резиме добијених резултата водећих индикатора по секторима БДВ-а за други квартал 2020. и целу годину

Табела 1.7. Прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у

	Пољопривреда	Порези и доприноси	Индустрија	Грађевинарство	Услуге
Q2 – 2020					
Годишње стопе раста, %	2,3	-5,3	-10,0	-9,5	-5,0
Доприноси стопи раста БДП-а, п. п.	0,1	-0,9	-2,0	-0,5	-2,6
2020					
Годишње стопе раста, %	1,5	0,1	-2,1	-0,2	0,6
Доприноси стопи раста БДП-а, п. п.	0,1	0,0	-0,4	0,0	0,3

Напомена: Услед заокруживања доприноса на једну децималу, збирови доприноса у табели могу показати за 0,1 или 0,2 п. п. мање/веће вредности у односу на целу стопу раста односног сектора и БДП-а, а заправо су једнаке вредностима стопе раста БДП-а приказаним у табели.

2. Бруто домаћи производ

2.1. Кретање бруто домаћег производа

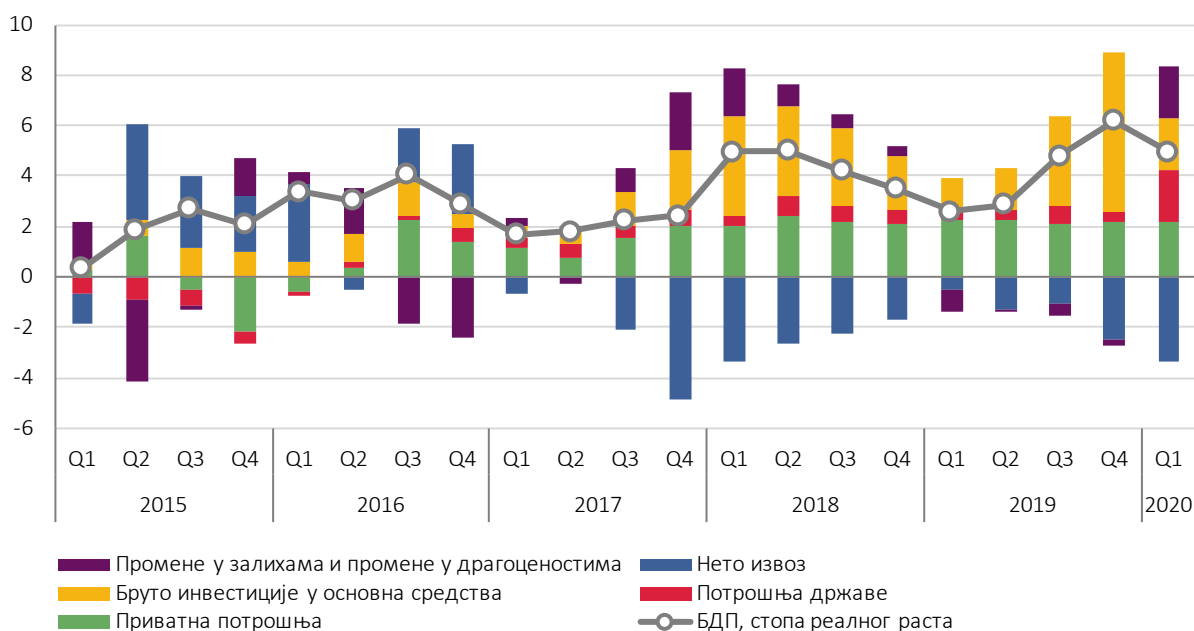
У првом кварталу 2020. године остварен је реални раст БДП-а од 5% у односу на исти период претходне године. Поред услужног сектора, који је и даље водећи фактор економског раста (2,6 п. п.), значајан допринос расту БДП-а дала је и индустрија (0,9 п. п.).

Посматрано по агрегатима употребе, у првом кварталу 2020. године, у поређењу са истим периодом претходне године, бруто инвестиције у основна средства оствариле су раст од 10,7%, са доприносом реалном расту БДП-а од 2 п. п. Динамике извоза и увоза, са стопама раста од 3,1% и 8,3%, респективно, резултирале су негативним доприносом нето извоза расту БДП-а (-3,4 п. п.). Приватна потрошња, уз остварен реални раст од 3,2%, стабилно доприноси позитивном кретању БДП-а (2,2 п. п.) (табела 2.1).

Табела 2.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2018 – Q1 2020. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	5,0	5,0	4,2	3,5	2,6	2,9	4,8	6,2	5,0
Приватна потрошња	2,9	3,3	3,1	3,0	3,3	3,2	3,0	3,1	3,2
Државна потрошња	2,3	4,9	4,1	3,2	2,4	2,1	4,7	2,5	12,0
Бруто инвестиције у основна средства	26,0	20,6	16,7	11,1	7,2	8,2	17,5	29,6	10,7
Извоз	8,6	6,0	8,7	10,0	8,1	8,0	9,0	8,7	3,1
Увоз	13,6	9,9	11,8	11,4	7,8	9,0	9,6	11,4	8,3

Графикон 2.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе

2. Бруто домаћи производ

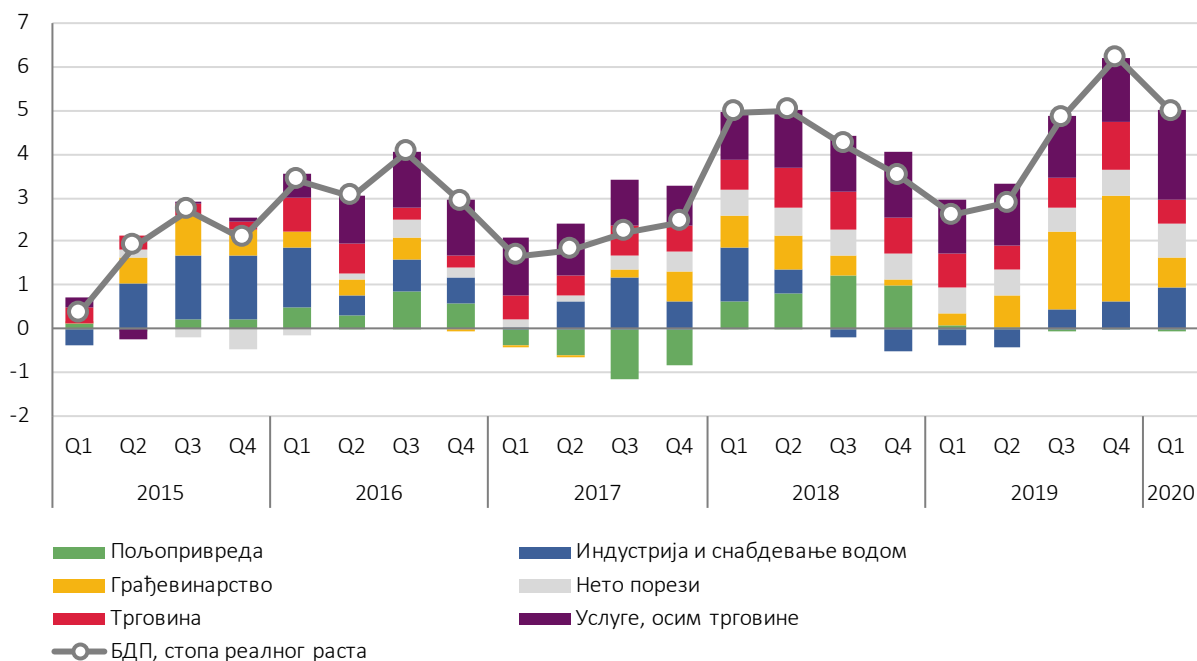
Посматрано са производне стране, највећи позитиван допринос расту БДП-а у првом кварталу 2020. године и даље потиче од услужног сектора (услуге, осим трговине, 2,1 п. п., и трговина, 0,5 п. п.).

Поред услуга, делатност грађевинарства, са растом од 19,6%, остаје један од главних покретача раста БДП-а (0,7 п. п.). Позитивна динамика сектора индустрије и снабдевања водом настављена је и у првом кварталу 2020. године, са растом од 4,5%, значајно доприносећи расту БДП-а са 0,9 п. п. (табела 2.2).

Табела 2.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2018 – Q1 2020. (%)
(промене, према истом периоду претходне године)

	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	5,0	5,0	4,2	3,5	2,6	2,9	4,8	6,2	5,0
Пољопривреда	12,3	15,6	16,8	15,2	0,2	-0,4	-0,1	0,4	-0,1
Индустрија и снабдевање водом	5,4	2,4	-1,0	-2,4	-1,5	-2,1	2,1	3,1	4,5
Грађевинарство	26,8	20,5	10,0	2,8	9,0	17,4	36,0	48,3	19,6
Трговина	6,5	8,2	7,5	7,1	7,0	4,7	5,9	9,2	4,7
Услуге, осим трговине	2,6	3,2	3,3	3,9	3,0	3,5	3,7	3,8	4,9
Нето порези	3,5	3,8	3,5	3,4	3,4	3,4	3,3	3,4	4,6

Графикон 2.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна

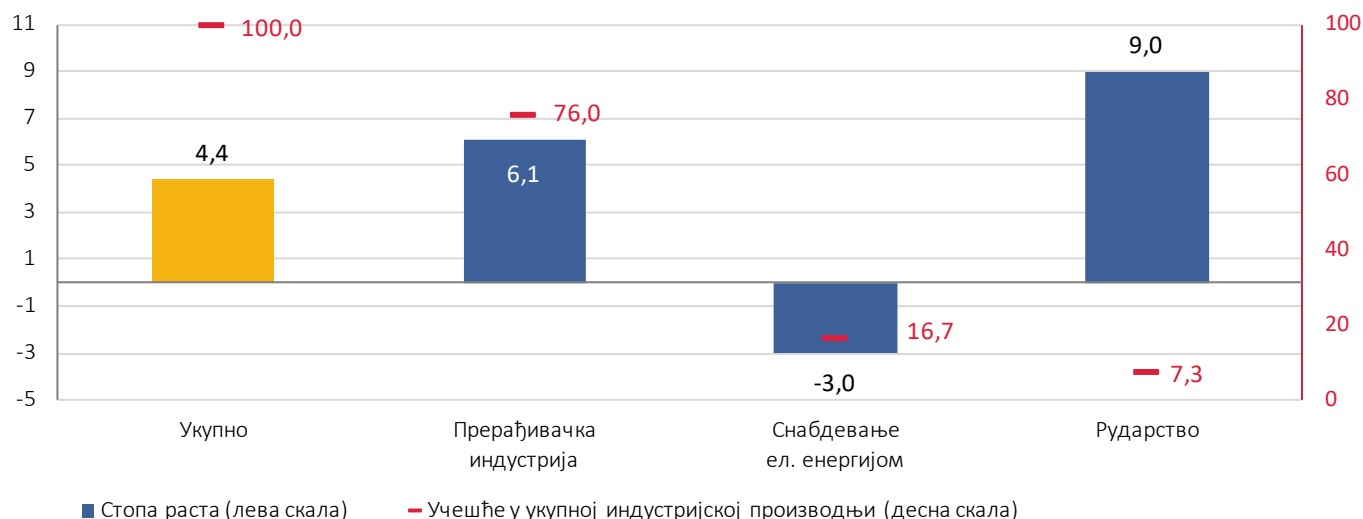
3. Индустриска производња

3.1. Укупна индустриска производња

Укупна индустриска производња у Србији је у периоду јануар-март 2020. била већа за 4,4% него у истом периоду 2019. године.

Посматрано по секторима, у периоду од прва три месеца 2020. забележен је раст у Прерађивачкој индустрији (6,1%) и Рударству (9%), док је сектор Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација забележио пад од 3%.

Графикон 3.1. Кумулативно кретање укупне индустриске производње и њених сектора (%)
(Q1 2020. у односу на Q1 2019)

Графикон 3.2. Стопе раста индустриске производње по намени (%)
(Q1 2020. у односу на Q1 2019)

3. Индустриска производња

Прерађивачка индустрија је највише допринела укупном порасту индустријске производње: 3,44 п. п.

Допринос сектора Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација износи 1,12 п. п, а Рударства - 0,16 п. п.

Табела 3.1. Индустриска производња, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2017				2018				2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1 + Q2
Индустриска производња – укупно	101,1	103,1	107,0	104,1	105,9	102,3	98,6	98,9	98,1	97,4	102,2	103,4	104,4	95,5
Прерађивачка индустрија	105,9	105,0	108,7	105,7	104,7	102,0	101,2	100,1	97,7	96,5	102,3	103,9	106,1	95
Снабдевање ел. енергијом	85,8	93,8	100,5	97,3	111,4	105,5	92,2	95,1	100,2	100,0	99,9	101,8	96,9	...
Рударство	94,2	105,4	105,1	104,3	103,0	97,8	86,9	94,6	96,8	101,3	105,2	101,5	108,9	...

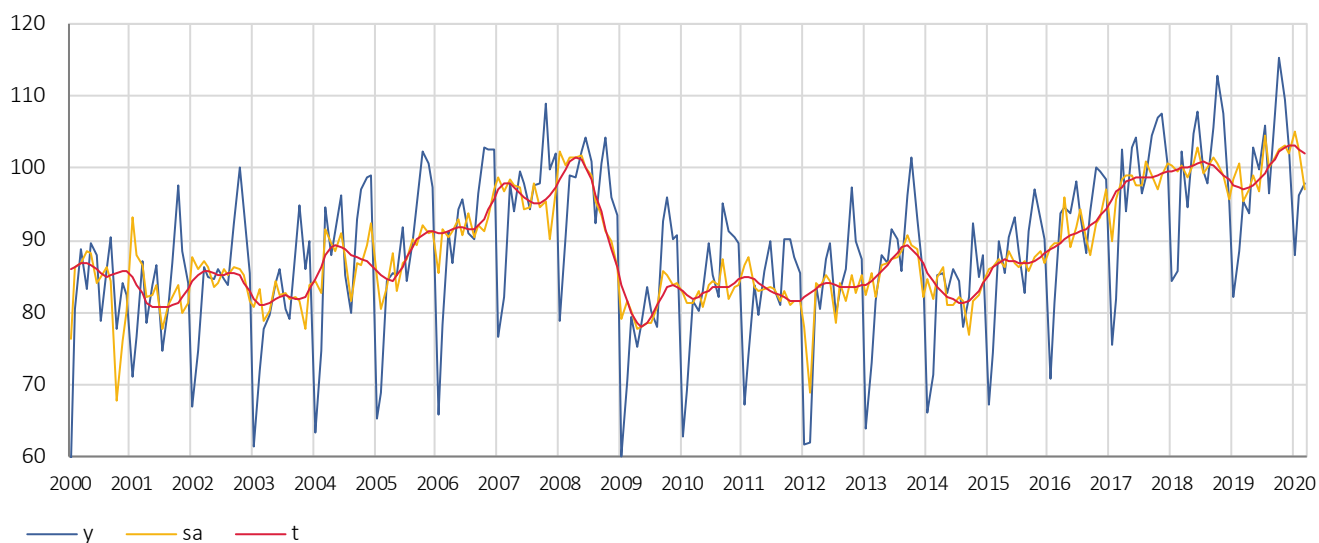
¹ Прогноза.

3.2. Прерађивачка индустрија (Ц)

(учешће од 76% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.3. Компоненте временске серије прерађивачке индустрије, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Кретање Прерађивачке индустрије у Q1 2020. показује благу регресију у односу на претходни квартал, али вредности тренд-циклус компоненте су и даље на нивоу од око 2% изнад просека 2019. године (графикон 3.3).

3. Индустриска производња

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у Q1 2020. **била већа** у 17 од 24 области у односу на исти период претходне године. Пад је забележен у седам области, од којих три немају значајно учешће у формирању укупног индекса индустријске производње (производња коже и предмета од коже, штампање и умножавање аудио и видео записа и поправка и монтажа машина и опреме заједно учествују са 2,4% у укупној индустријској производњи).

Четири области које су од значаја за индустријску производњу (заједно учествују са 11,3% у укупној индустрији) бележе **пад у Q1 2020.** години у односу на исти период 2019: Производња основних метала (пад од 11,1%), Производња производа од неметалних минерала (пад од 3%), Производња моторних возила и приколица (пад од 10,9%) и Производња одевних предмета (пад од 6,7%).

Графикон 3.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%)

(Q1 2020. у односу на Q1 2019; области су поређане према опадајућем учешћу у укупној индустријској производњи)

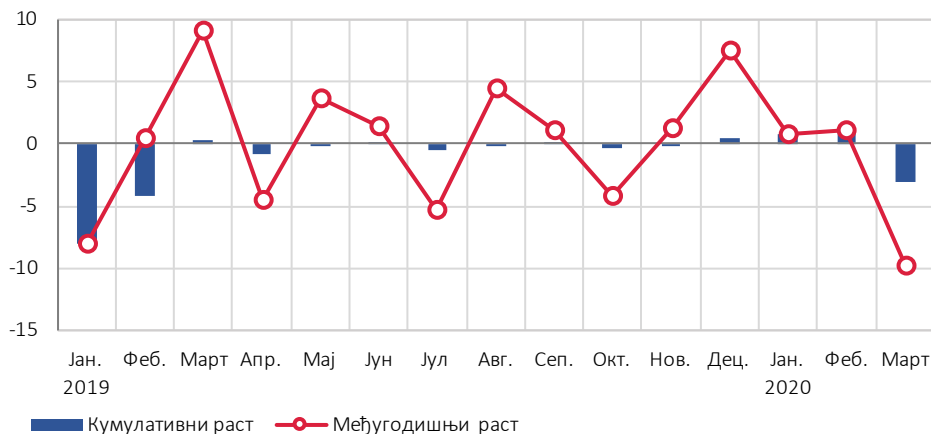

3. Индуријска производња

3.3. Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (Д) (учешће од 16,7% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%)

(кумулативне – квартал у односу на исти квартал претходне године; међугодишње – месец у односу на исти месец претходне године)

У сектору Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација је у прва три месеца 2020. забележен пад од 3% у односу на исти период претходне године. Посматрано по месецима, у току првог квартала је остварен раст у јануару (0,8%) и фебруару (1%), док је у марту забележен негативан раст (-9,8).

3.4. Рударство (Б)

(учешће од 7,3% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%)

(Q1 2020. у односу на Q1 2019)

Производња сектора Рударство у првом кварталу 2020. бележи раст од 9%. У сва три месеца видентираан је раст: 12,3% у јануару, 15,6% у фебруару и 0,5% у марту.

i Како тумачити временску серију?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интереса истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

4.1. Грађевинска активност

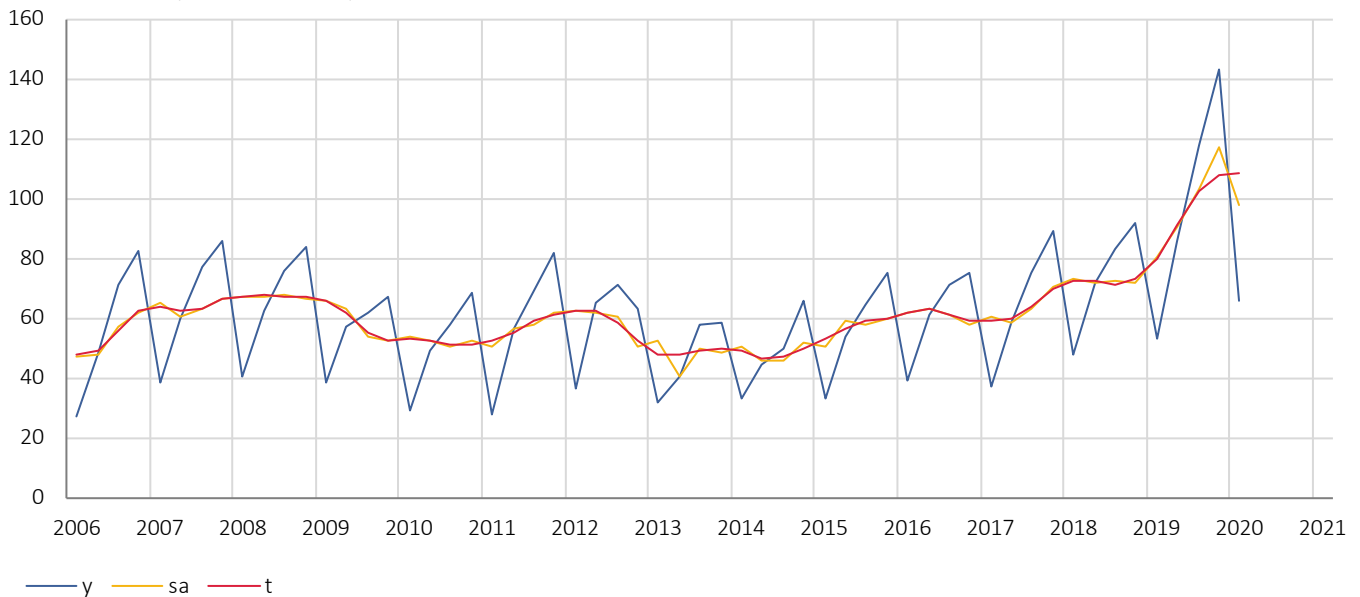
Индекси вредности изведених радова у грађевинарству на територији Републике Србије од друге половине 2017. године бележе раст. Ово позитивно кретање настављено је и у првом кварталу 2020. године.

Грађевинска активност на територији Републике Србије у првом кварталу 2020. Порасла је за 23,7% у односу на исти квартал претходне године, у текућим ценама, док у сталним ценама тај раст износи 24,4%.

Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова на зградама повећана је за 13,2%, а на осталим грађевинама (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.) за 32,5% у сталним ценама.

Графикон 4.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

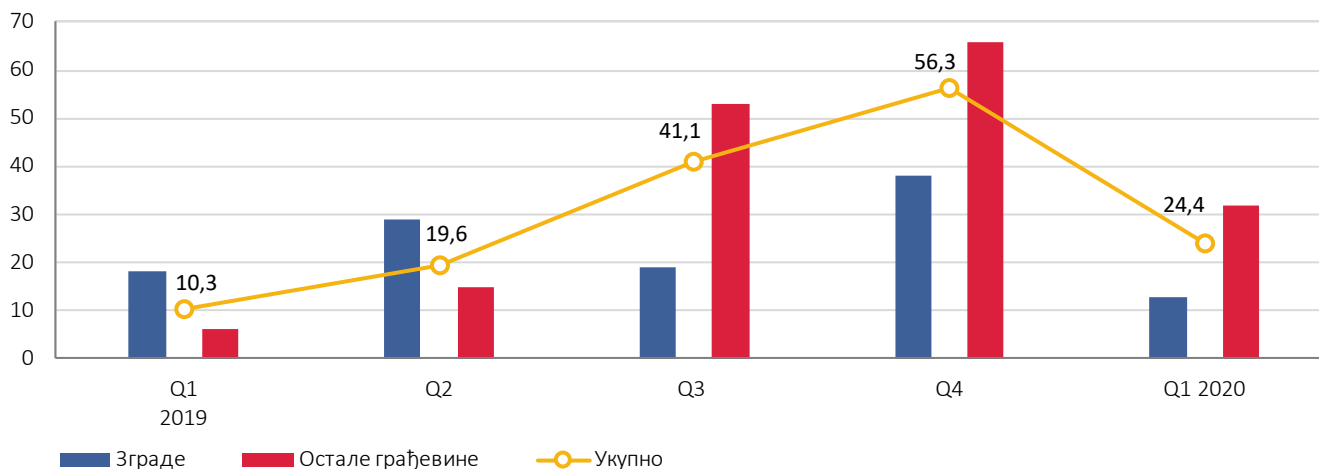

Табела 4.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	140,6	133,9	122,1	118,4	116,8	126,2	144,7	159,2	123,7
Сталне цене	129,4	122,7	110,4	103,0	110,3	119,6	141,1	156,3	124,4

4. Грађевинарство

Графикон 4.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

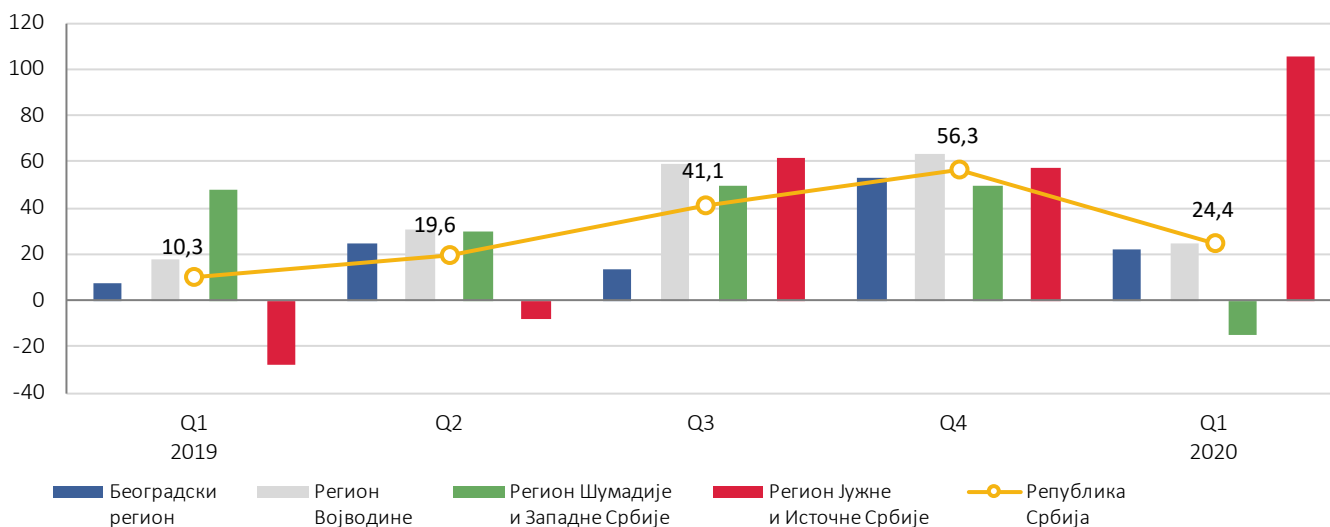
Повећање грађевинске активности у првом кварталу највише је изражено у Региону Јужне и Источне Србије, где је забележен раст од 105,6% у сталним ценама. Према врсти грађевина, најзначајније повећање је на осталим грађевинама (цевоводи), тј. на изградњи магистралног гасовода граница Бугарска – граница Мађарска, али је приметно и повећање вредности на нестамбеним зградама.

У Региону Војводине активност је повећана за 24,5% у сталним ценама. На повећање вредности изведених радова највише су утицали радови изведени на изградњи магистралног гасовода граница Бугарска – граница Мађарска (Турски ток), као и модернизација пруге Стара Пазова – Нови Сад.

У Београдском региону грађевинска активност повећана је за 22,3%. Најзначајнији радови били су радови извођени на комплексу Београд на води, изградњи пруге Београд – Стара Пазова, обилазници око Београда итд.

Посматрано према регионима, грађевинска активност опала је само у Региону Шумадије и Западне Србије, и то за 14,7% у сталним ценама. Пад вредности забележен је на изградњи објеката саобраћајне инфраструктуре, али је повећана вредност изведених радова на нестамбеним зградама.

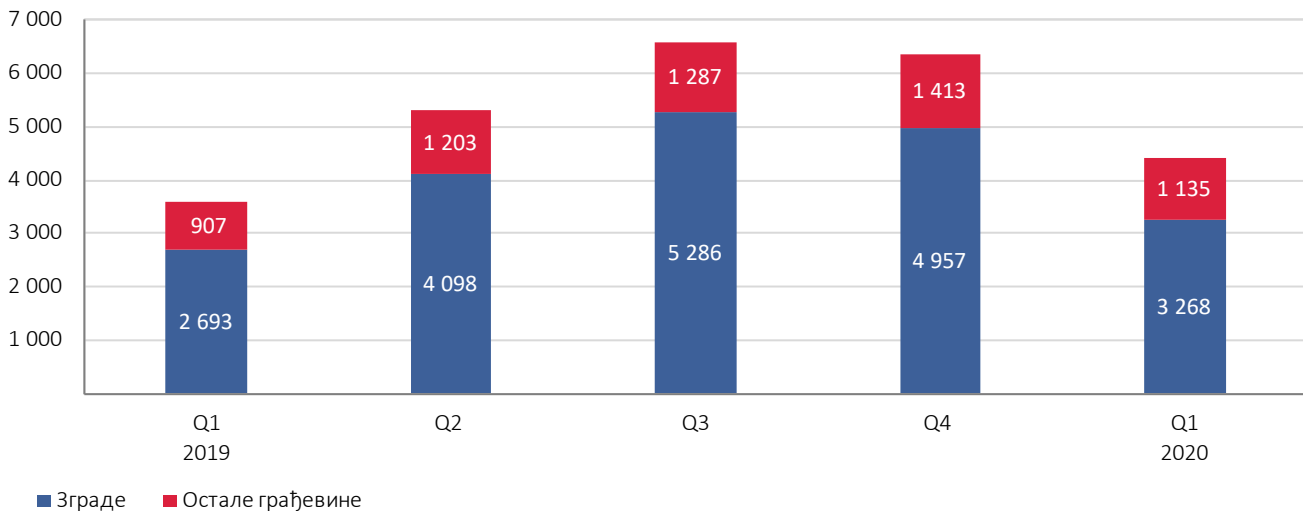
Графикон 4.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

4.2. Грађевинске дозволе

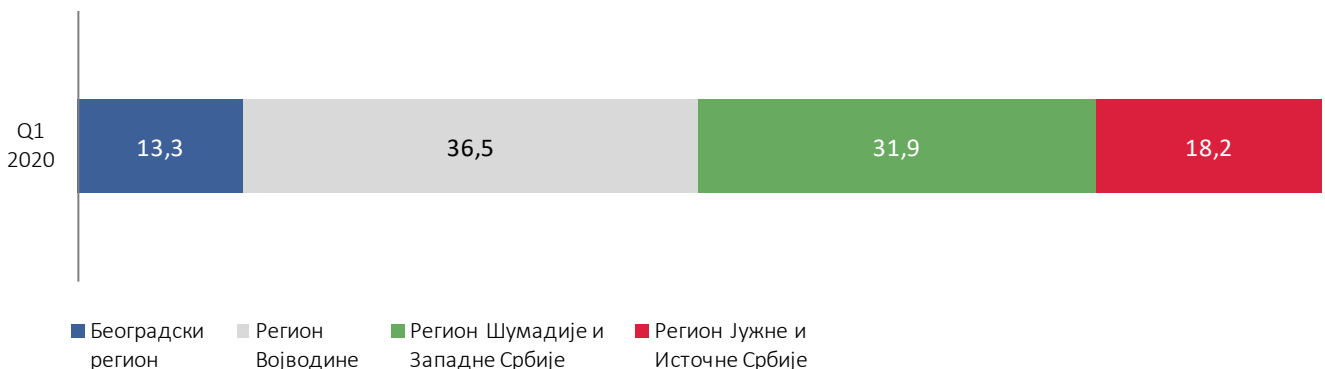
У првом кварталу 2020. године издато је укупно 4 403 дозволе. Највећи број тих дозвола (3 268) односи се на извођење радова на зградама, док се остатак односи на радове у вези са саобраћајном инфраструктуром, цевоводима, сложеним индустријским грађевинама итд. Од укупног броја издатих дозвола у првом кварталу 48,1% се односи на новоградњу, док су остале дозволе издате за адаптацију, санацију, реконструкцију и радове одржавања.

Графикон 4.4. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине, Q1 2020.

Посматрано по регионима, у првом кварталу 2020. године највише дозвола издато је у Региону Војводине (1 608), следи Регион Шумадије и Западне Србије (1 405), затим Регион Јужне и Источне Србије (803), док је најмањи број издатих дозвола забележен у Београдском региону (587).

Графикон 4.5. Удео издатих дозвола по регионима, Q1 2020. (%)

4. Грађевинарство

Речник термина

Вредност изведених грађевинских радова је најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове у вези са за извођењем радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ-а.

Према Класификацији грађевина која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност изведених радова на стамбеним и нестамбеним зградама.

Остале грађевине, поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.), обухватају и изведене радове на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

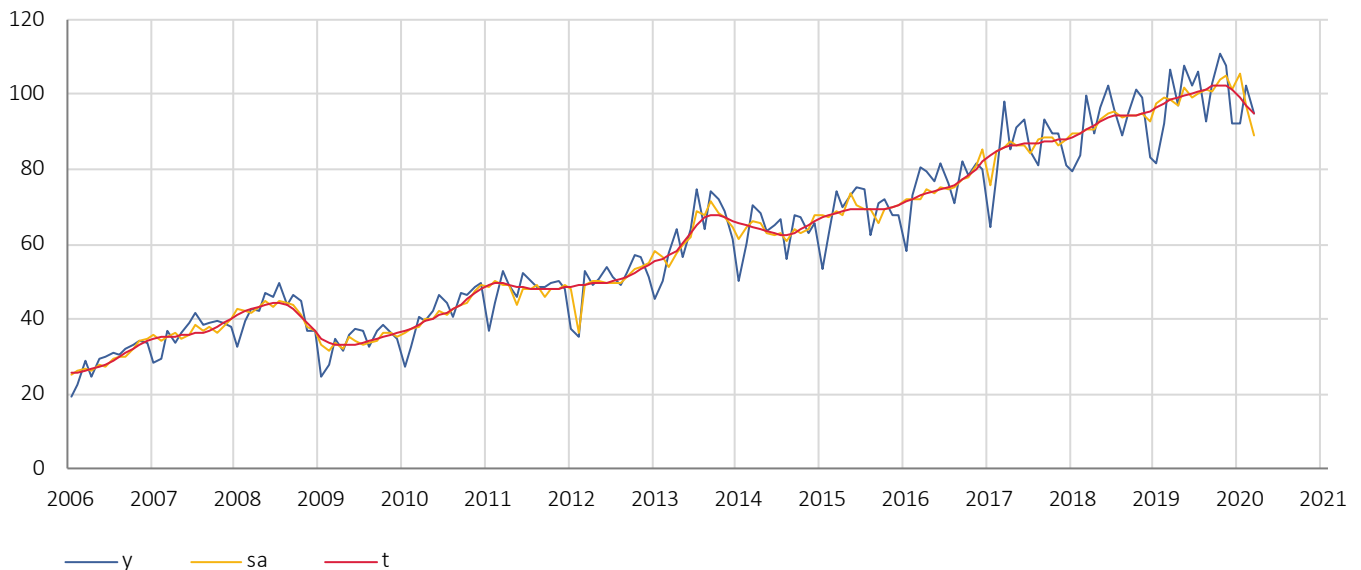
5.1. Укупна вредност извоза робе²

Укупна вредност извоза робе у Србији у првом кварталу 2020. године већа је за 3,1% у односу на исти период 2019. године, док је у марту остварен међугодишњи пад од 10,8%.

На укупне резултате извоза највише су утицали раст од 3,3% у сектору прерађивачке индустрије³, који чини 91,2% укупног извоза, и раст од 6,2% у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства, који чини 6,8% укупног извоза у првом кварталу 2020. године.

Графикон 5.1. Компоненте временске серије извоза, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Табела 5.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹
Извоз робе – укупно	109,1	106,6	108,1	109,0	106,9	106,6	107,7	109,6	103,1	94
Прерађивачка индустрија	112,5	109,2	107,8	107,1	104,5	106,1	108,7	109,4	103,3	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	70,0	78,6	118,8	180,6	151,2	117,2	103,4	119,6	106,2	...
Рударство	121,9	91,2	91,0	90,2	88,3	93,8	100,2	96,4	97,3	...

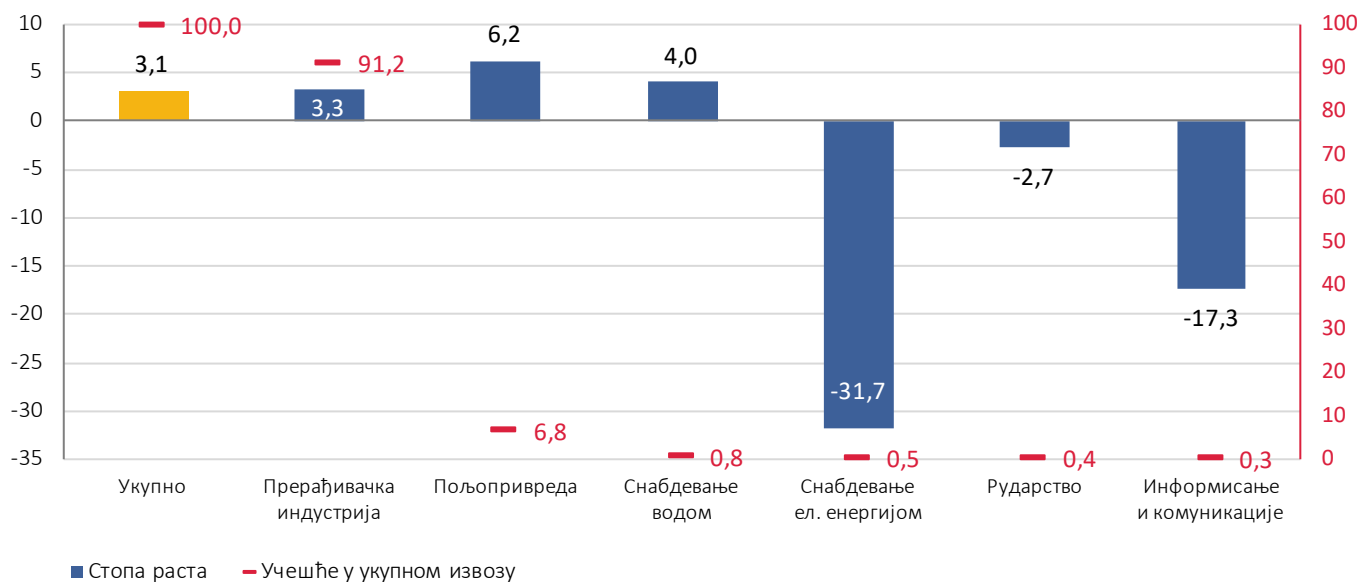
¹Прогноза.

² По текућем курсу, у еврима.

³ Према КД (2010).

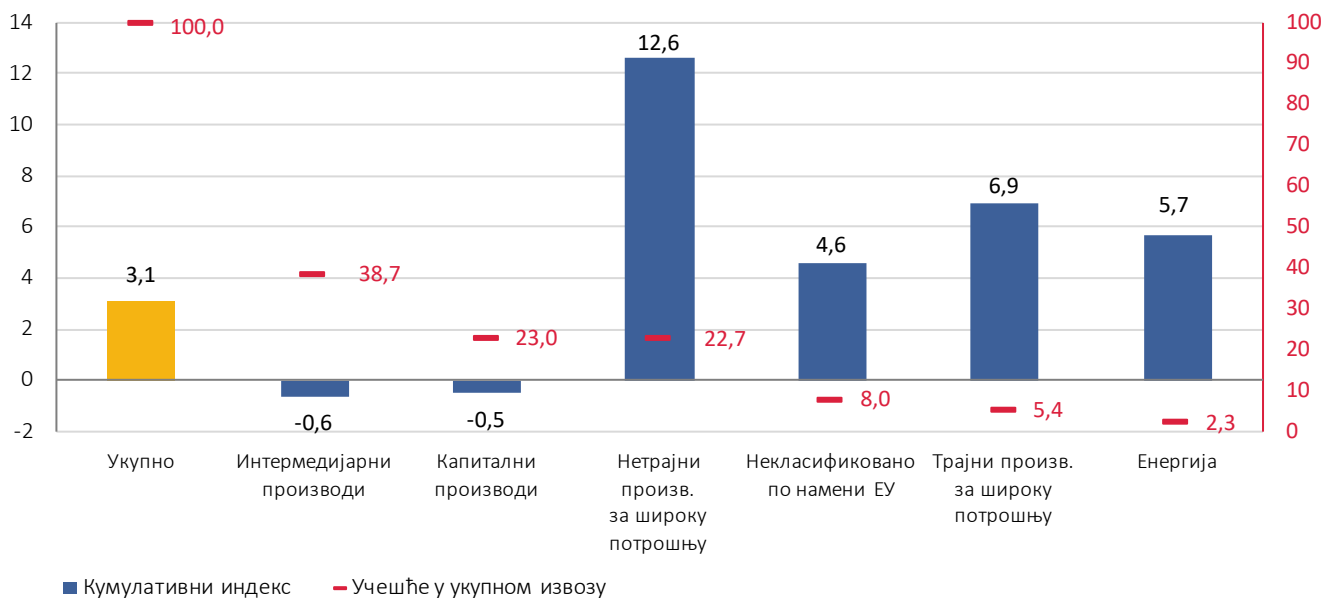
5. Спољна трговина

Графикон 5.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (Q1 2020. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај на укупан раст извоза у првом кварталу 2020. године имали су нетрајни производи за широку потрошњу (учешће од 22,7%, раст од 12,6%).

Графикон 5.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (Q1 2020. у односу на исти период претходне године)

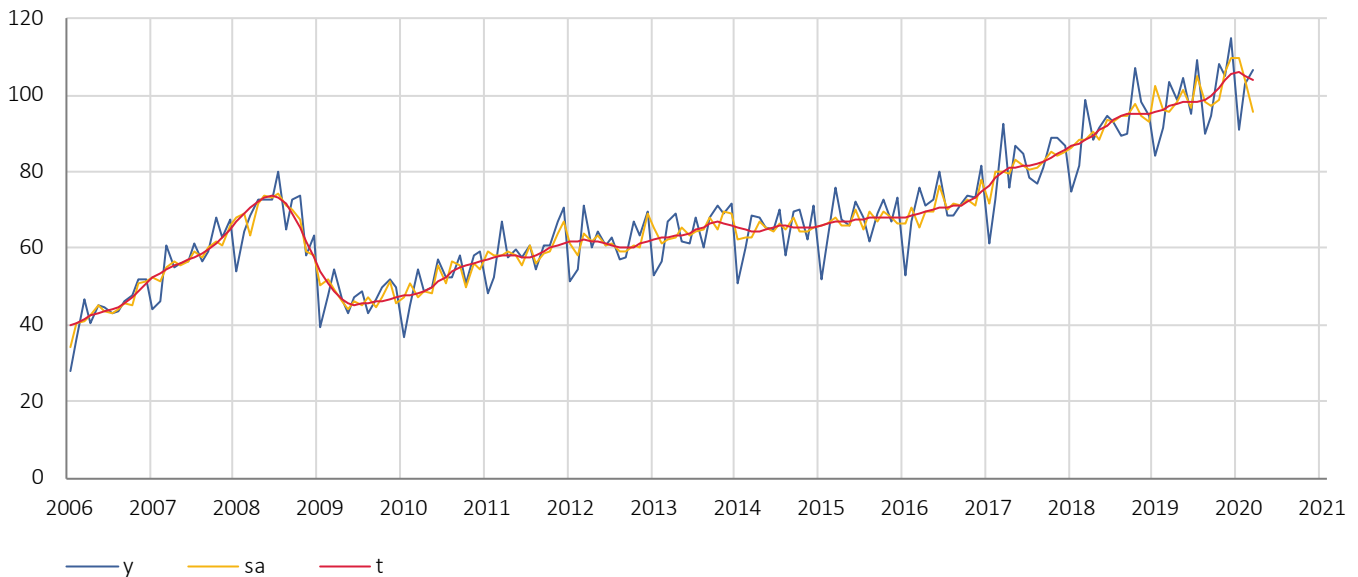

5.2. Укупна вредност увоза робе⁴

Укупна вредност увоза робе у Србији у првом кварталу 2020. године већа је за 7,7% у односу на исти период 2019. године. На резултате увоза највише су утицали раст од 8,8% у сектору прерађивачке индустрије, који чини 75,4% укупног увоза, и 13,3% у сектору рударства, који чини 9,8% укупног увоза у првом кварталу 2020. године.

Графикон 5.4. Компоненте временске серије увоза, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Табела 5.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

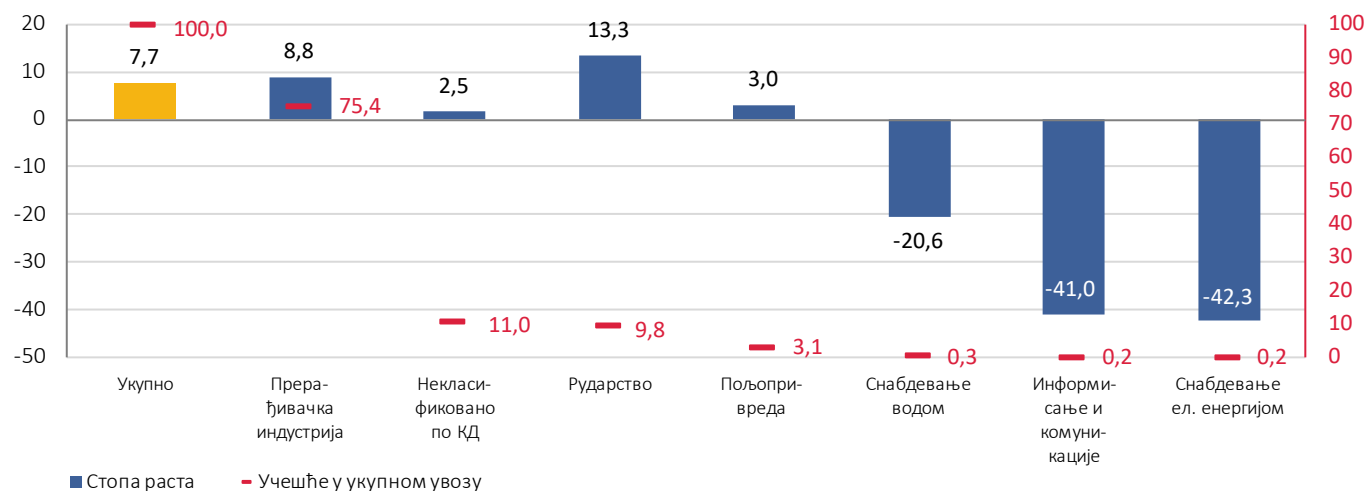
	2018				2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹⁾
Увоз – укупно	112,6	111,0	115,1	113,4	109,5	108,9	107,8	109,5	107,7	95
Прерађивачка индустрија	118,6	109,9	110,6	109,3	107,0	109,9	111,9	113,1	108,8	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	99,7	90,9	85,1	78,2	110,5	121,2	95,8	101,3	103,0	...
Рударство	100,9	118,2	141,3	147,2	112,8	104,9	98,9	107,0	113,3	...

¹⁾ Прогноза.

⁴ По текућем курсу, у еврима.

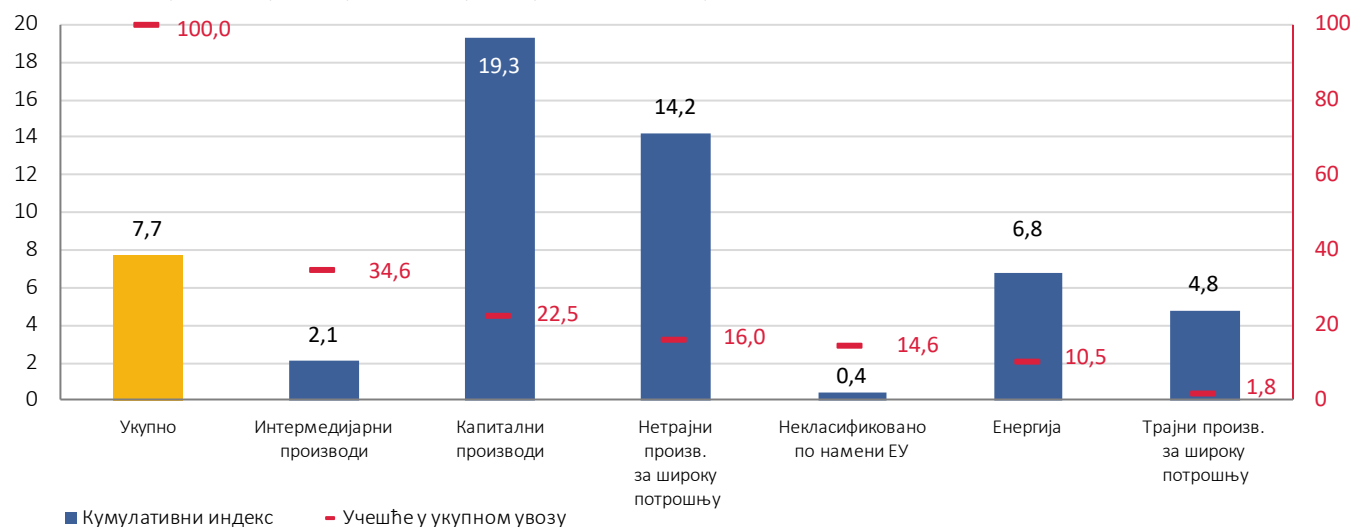
5. Спољна трговина

Графикон 5.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (Q1 2020. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај на укупан раст увоза у првом кварталу 2020. године имали су интермедијарни производи (учешће од 34,6%, раст од 2,1%) и капитални производи (учешће од 22,5%, раст од 19,3%).

Графикон 5.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (Q1 2020. у односу на исти период претходне године)

5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Табела 5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	550,4	Немачка	768,1
Италија	413,7	Руска Федерација	718,2
Босна и Херцеговина	291,0	Кина	592,6
Румунија	248,9	Италија	489,7
Руска Федерација	223,4	Мађарска	303,9

Најважнији спољнотрговински партнери у првом кварталу 2020. године биле су земље са којима Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ чине 60,5% укупне размене, док је СЕФТА на другом месту. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 5.3.

5.4. Прерађивачка индустрија (Ц)

(учешће од 91,2% у укупном извозу и 75,4% у укупном увозу)

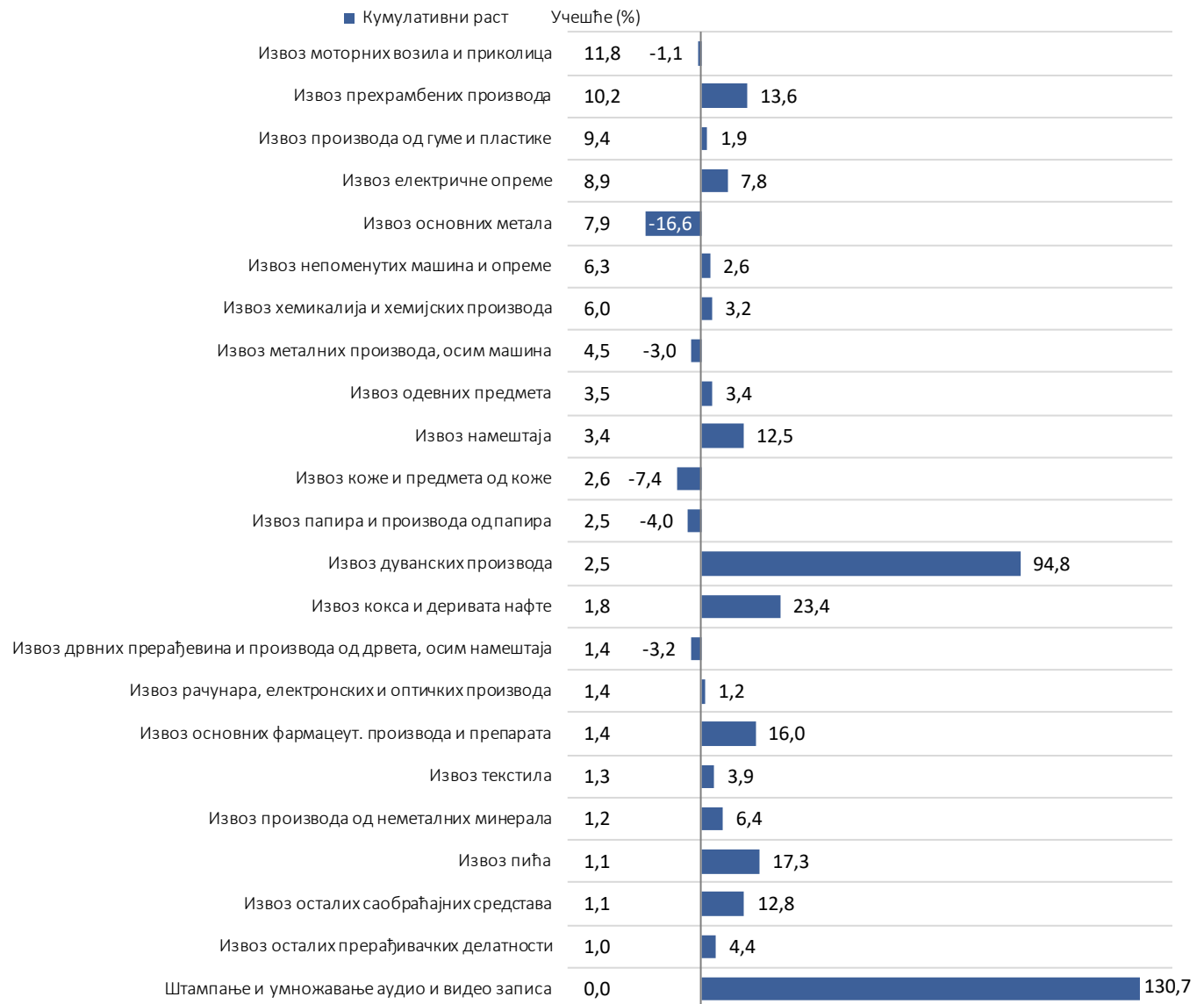
Извоз прерађивачке индустрије остварио је раст од 3,3% у односу на први квартал 2019. године. Од 23 области, бележи се кумулативни пад у шест области, које заједно учествују са 30,7% у укупном извозу.

Извоз моторних возила и приколица, област са појединачно највећом вредношћу извоза (од 500,6 милиона евра), али смањеним учешћем у укупном извозу, са 12,3% у истом периоду претходне године на 11,8%, бележи кумулативни пад од 1,1%.

Извоз прехранбених производа, област са вредношћу извоза од 433,5 милиона евра, остварила је кумулативни раст од 13,6% и повећање учешћа у укупном увозу – са 9,3% претходне године на 10,2%.

Графикон 5.7. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%)

(Q1 2020. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

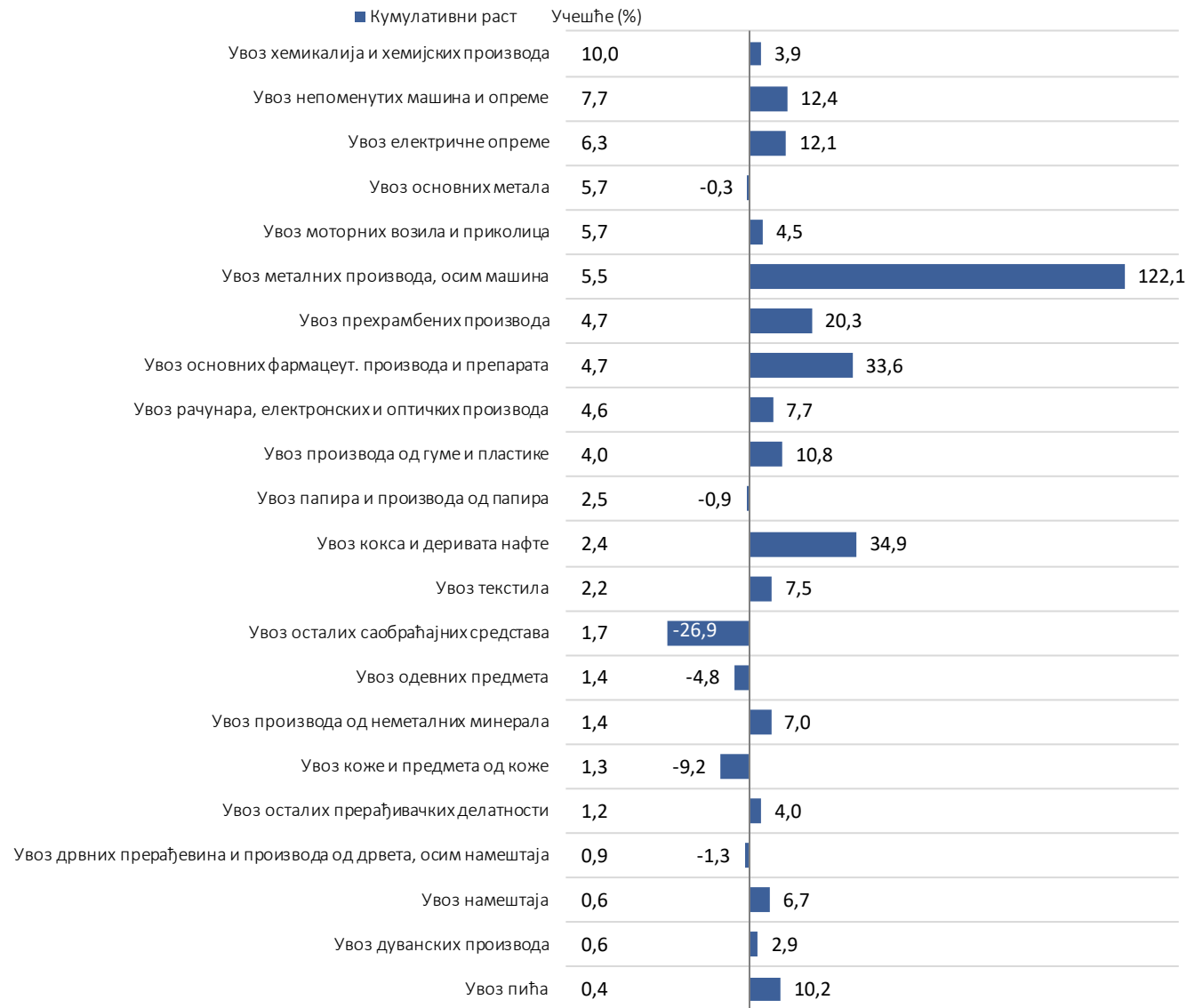
5. Спољна трговина

Увоз прерађивачке индустрије је у првом кварталу 2020. године, у односу на 2019, остварио раст од 8,8%. На овај резултат је највише утицао раст увоза хемикалија и хемијских производа (3,9%, са учешћем у укупном увозу од 10,0%), непоменутих машина и опреме (раст од 12,4%, учешће 7,7%) и електричне опреме (раст од 12,1%, учешће 6,3%).

С друге стране, увоз основних метала је остварио пад од 0,3% и смањење учешћа у укупном увозу – са 6,2% претходне године на 5,7%.

Графикон 5.8. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%)

(Q1 2020. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

5.5. Пољопривреда, шумарство и рибарство (А)

(учешће од 6,8% у укупном извозу и 3,1% у укупном увозу)

Извоз у овом сектору у прва три месеца 2020. остварио је раст од 6,2%, док је учешће остало на приближно истом нивоу (6,7% односно 6,8%) у односу на 2019. годину. Најзначајнија област овог сектора, Пољопривредна производња, лов и услужне делатности, која учествује са 98,4% у извозу целог сектора, бележи раст од 5,9%. Регистрован је раст извоза јабучастог и коштичавог воћа од 46,8% и извоза садног материјала од 50,3%, група које заједно чине 20,7% извоза читавог сектора, али и пад извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица од 3,7%, групе која чини око 66% укупног извоза сектора.

У увозу је остварен раст од 3,0%, док је учешће у укупном увозу, у односу на исти период претходне године, остало на истом нивоу (3,1%). Овом резултату је највише допринео раст увоза агрума од 38,8%, увоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица од 10,7% и увоза тропског и суптропског воћа од 10,9%. С друге стране, остварен је кумулативни пад од 5,8% у увозу поврћа, коренастих и кртоластих биљака, као и увозу дувана од 26,9%. Како ове групе КД (2010) чине 70,1% укупног увоза читавог сектора, може се рећи да је структура увоза у овом сектору значајно промењена у односу на претходну годину.

5.6. Рударство (Б)

(учешће од 0,4% у укупном извозу и 9,6% у укупном увозу)

Сектор Рударство бележи кумулативни пад извоза од 2,7% у односу на период јануар–март 2019. године. Пад извоза рударства у највећој мери је узрокован падом од 4,0% у извозу руда метала, који чини 76,9% извоза целог сектора рударства.

Увоз овог сектора је остварио раст од 13,3%, који је највећим делом проузрокован растом од 38,0% у увозу сирове нафте и природног гаса, који чини 78,6% извоза читавог сектора.

Речник термина

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

6. Унутрашња трговина

6.1. Промет робе у трговини на мало

(Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало у периоду јануар–март 2020. године, у односу на исти период 2019. године, већи је у текућим ценама за 11,4%, а у сталним ценама за 10%.

Табела 6.1. Промет робе у трговини на мало, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

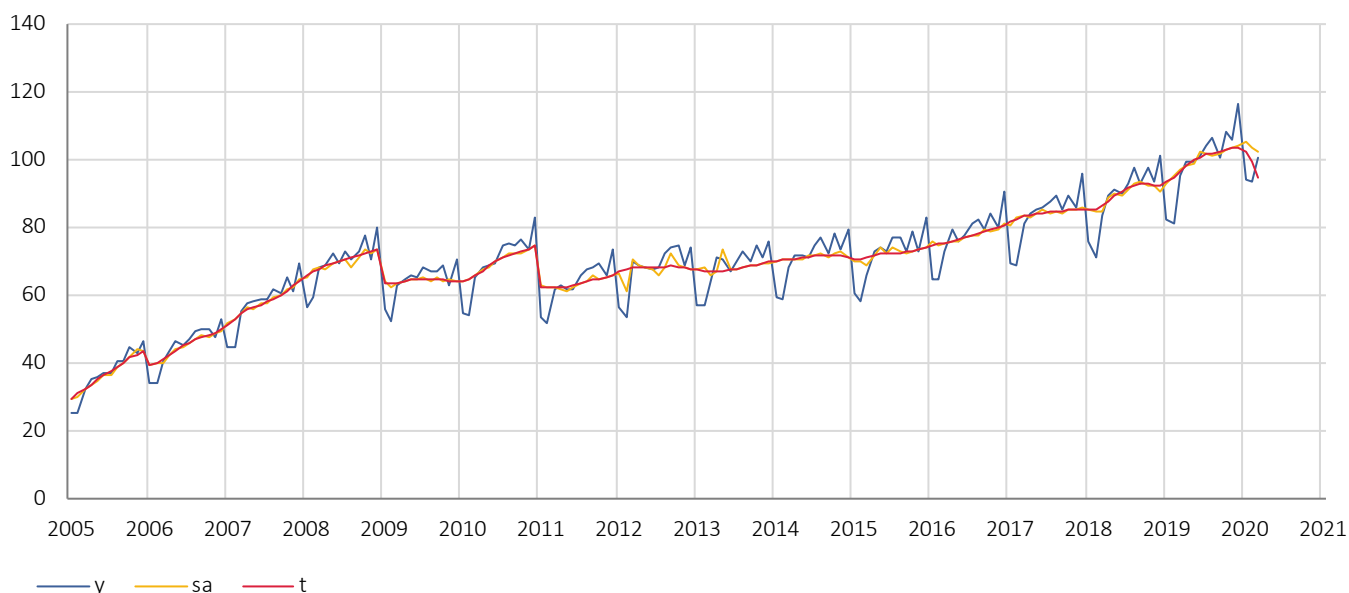
	2018				2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹
Текуће цене	104,7	105,8	108,6	107,9	112,4	110,7	109,5	112,9	111,4	102,5
Сталне цене ²	103,5	103,6	105,1	105,0	109,4	108,0	108,5	111,7	110,0	101,0

¹ Прогноза.

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

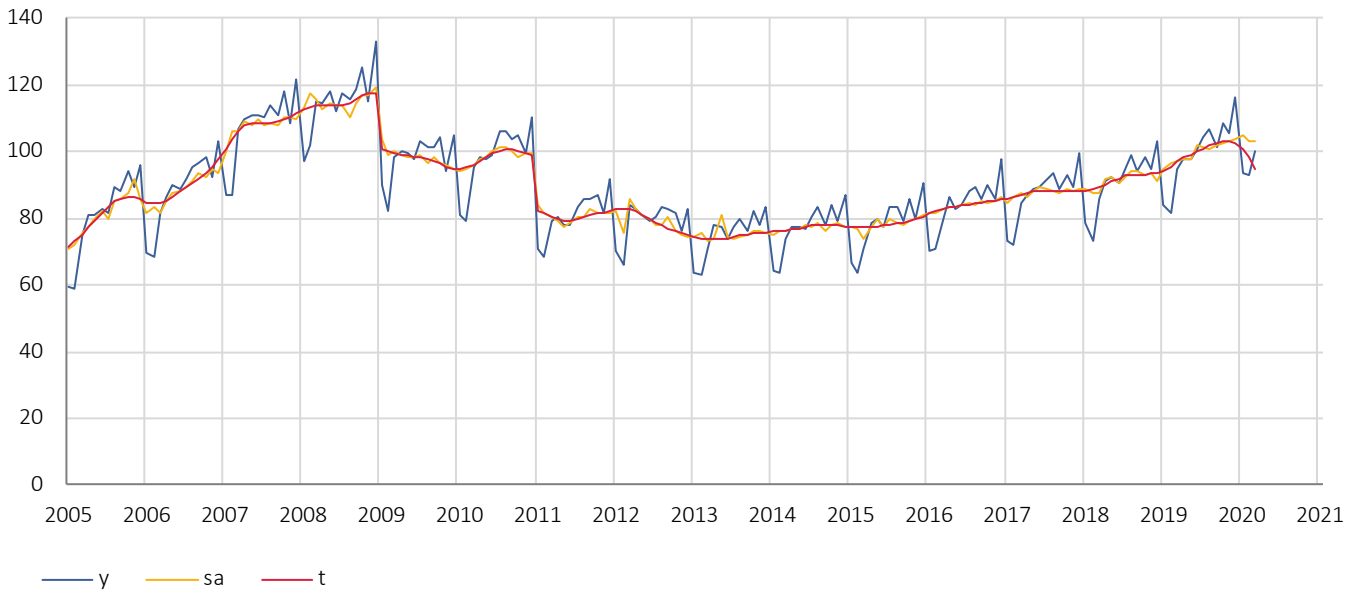
Посматрано у односу на просек 2019. године, у прва три месеца 2020. године дошло је до очекиваног сезонског пада у трговини на мало, како у текућим тако и у сталним ценама. Дугорочни тренд је у току првог квартала 2020. године опадајући и био је испод прошлогодишњег просека (у просеку за 1,3% у текућим, односно за 2,1% у сталним ценама).

Графикон 6.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у текућим ценама, индекси
(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

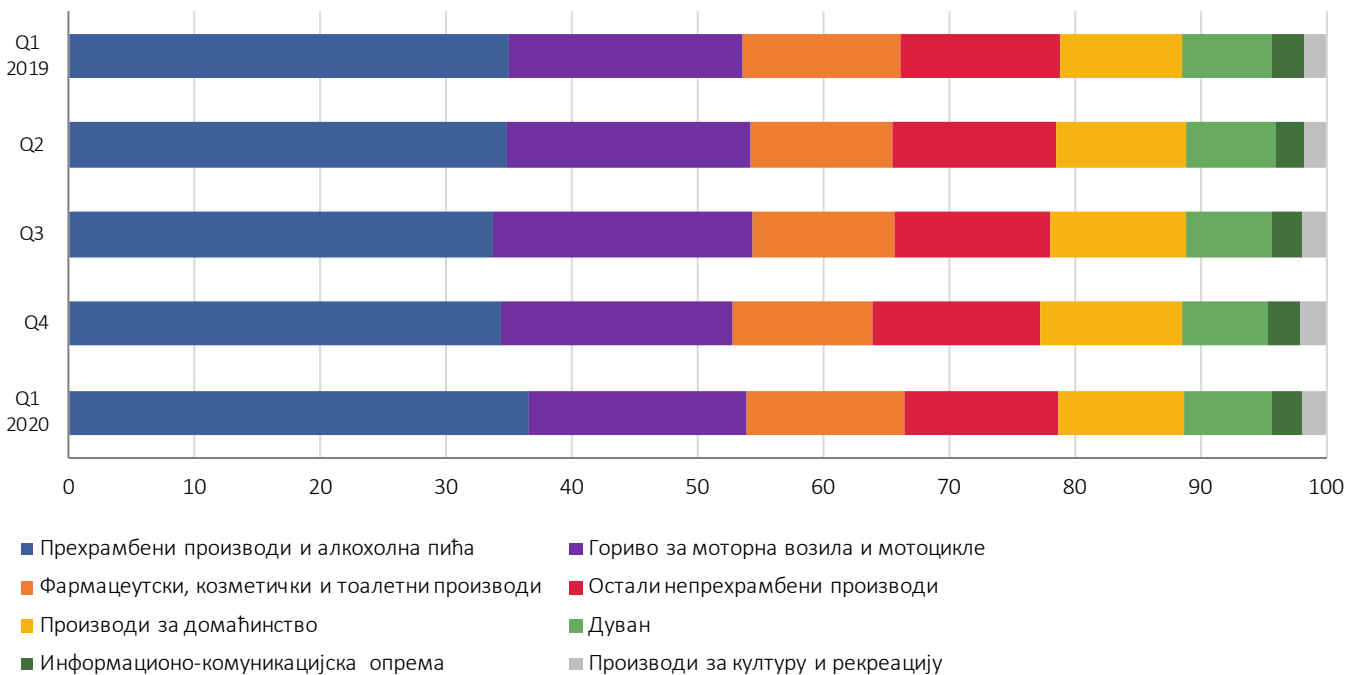
6. Унутрашња трговина

Графикон 6.2. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси
(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента,
просек 2019 = 100)

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2020. године, слично као у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на мало најзаступљенији су били прехранбени производи и алкохолна пића (36,6%), а затим следе гориво за моторна возила и мотоцикле (17,3%) и остали непрехрамбени производи (12,1%).

Графикон 6.3. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

6. Унутрашња трговина

6.2. Промет робе у трговини на велико

(Област 46 Класификације делатности)

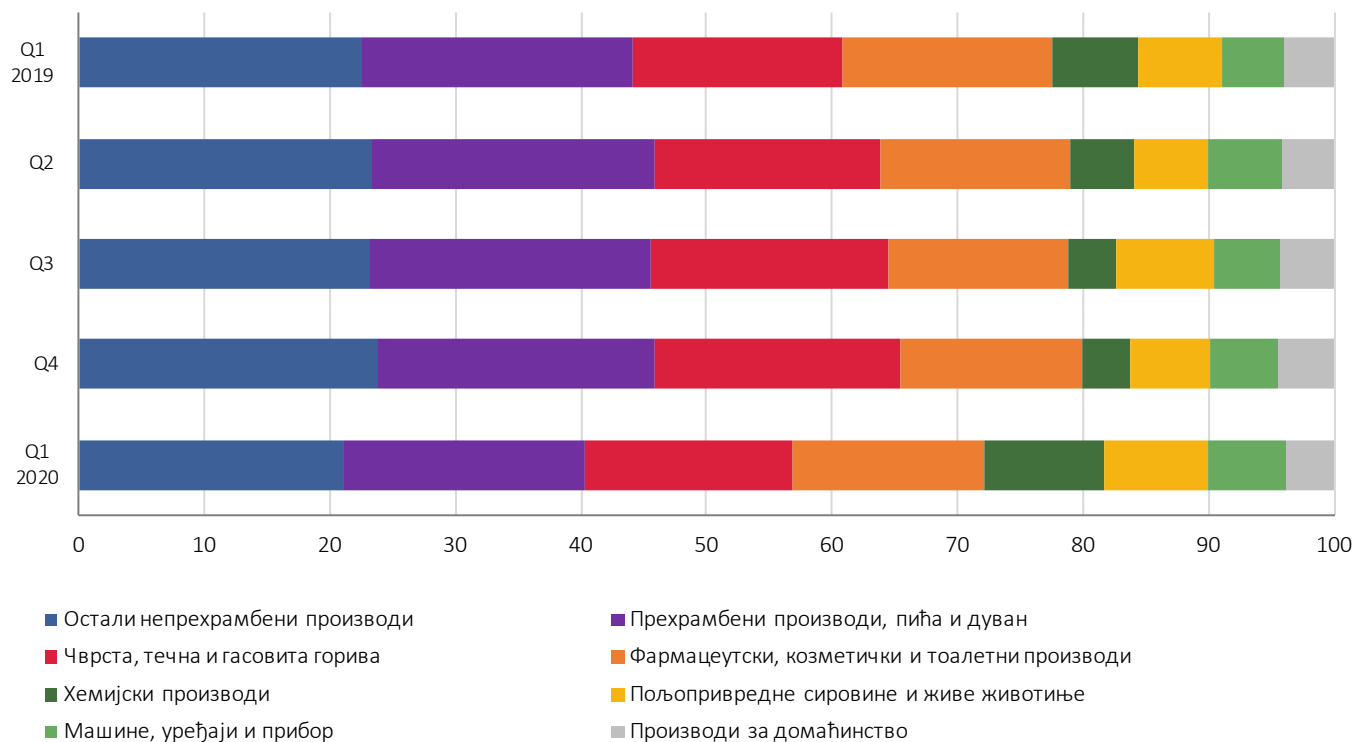
Промет робе у трговини на велико у првом кварталу 2020. године, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст у текућим ценама од 1,9%.

Табела 6.2. Промет робе у трговини на велико, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	104,3	110,2	111,5	107,6	107,8	104,1	103,8	107,1	101,9

Посматрано по робним групама, у промету робе у трговини на велико у првом кварталу 2020. били су најзаступљенији остали непрехрамбени производи (21,0%), а затим следе прехрамбени производи, пића и дуван (19,3%), чврста, течна и гасовита горива (16,5%) и фармацеутски, козметички и тоалетни производи (15,4%).

Графикон 6.4. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

6. Унутрашња трговина

6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила (Област 45 Класификације делатности)

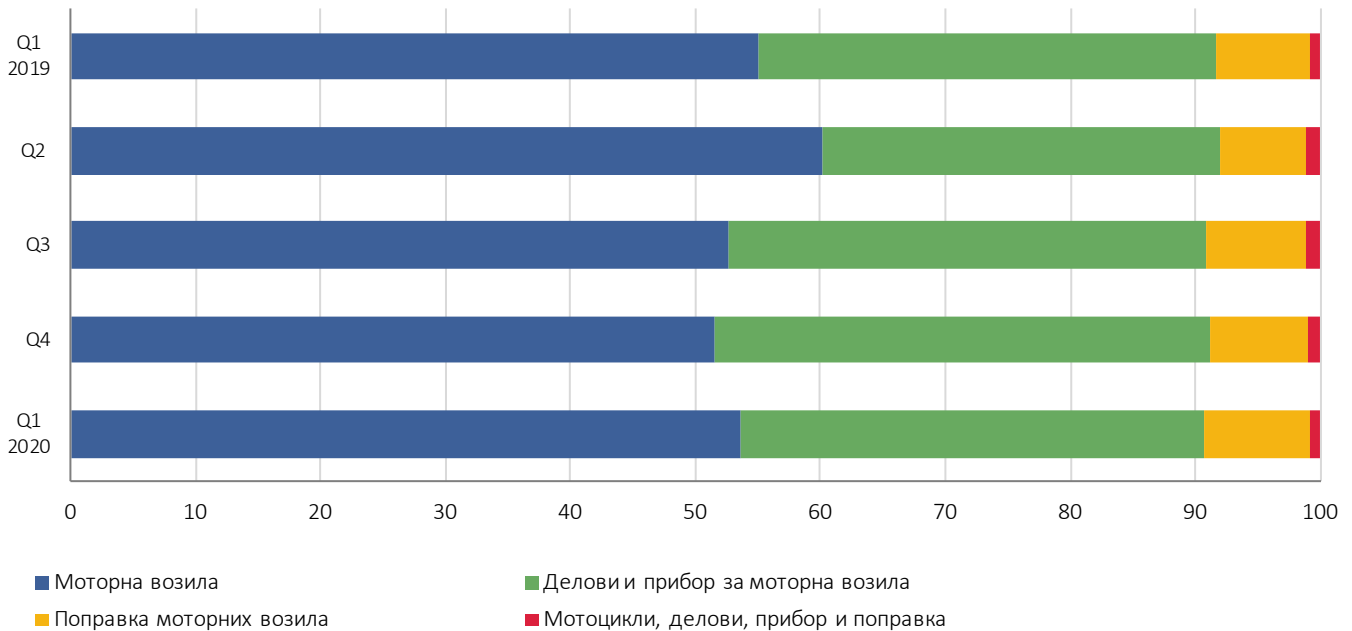
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у првом кварталу 2020. године, у односу на исти квартал претходне године, бележи пад у текућим ценама од 4,1%.

Табела 6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	104,1	108,4	113,4	112,2	113,3	111,8	108,8	111,0	95,9

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2020. године, у односу на четврти квартал 2019, није дошло до значајнијих промена у структури промета робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила. Најзаступљенија су била моторна возила (53,6%), а затим следе делови и прибор за моторна возила (37,1%).

Графикон 6.5. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

i Напомена

Индекси промета робе трговине на мало у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

7. Цене

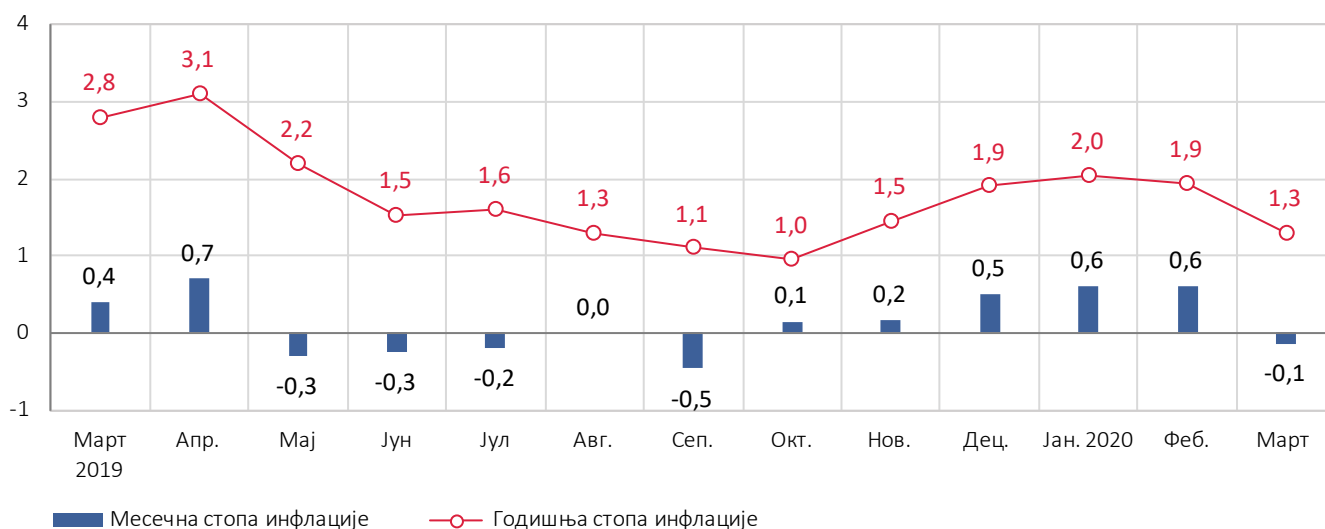
У Q1 2020. години остварен је међугодишњи раст потрошачких цена од 1,8%, што је у оквиру циљаног интервала Народне банке Србије за 2020. годину од 3% ± 1,5 п. п.

Табела 7.1. Потрошачке цене, квартална стопа инфлације (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2 ¹
Потрошачке цене (ИПЦ)	2,4	2,3	1,3	1,4	1,8	0,7

¹ Прогноза на основу водећег индикатора ИПЦ.

Графикон 7.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена, март 2019 – март 2020. (%)
(месечна – месец у односу на претходни месец; годишња – месец у односу на исти месец претходне године)

Посматрано према намени, највећи утицај на укупан раст потрошачких цена у Q1 2020. години имале су цене прерађене хране и цене услуга. Посматрано по основним групама потрошње, највећи допринос дао је раст цена хране, безалкохолних пића и алкохолних пића и дувана, као и становање, вода, ел. енергија, гас и друга горива.

Графикон 7.2. Структура просечне међугодишње стопе раста потрошачких цена у Q1 2020. према намени и основним групама производа (%)

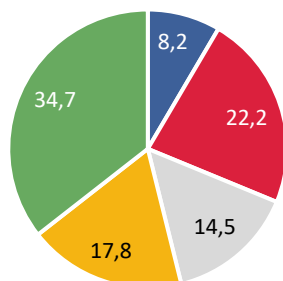
■ Непрерађена храна

■ Прерађена храна

■ Индустијски производи без хране и енергије

■ Енергија

■ Услуге

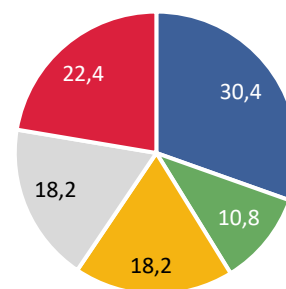
■ Храна и безалкохолна пића

■ Рекреација и култура

■ Алкохолна пића и дуван

■ Стан, вода, ел. енергија, гас и друга горива

■ Остало

7.1. Храна и безалкохолна пића (допринос међугодишњој стопи раста од 0,5 п. п.)

Поврће

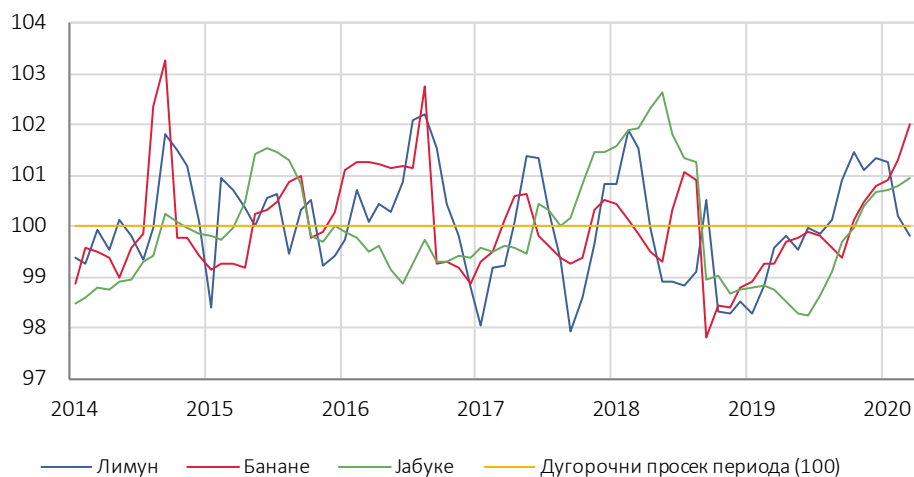
Графикон 7.3. Малопродајна цена кромпира, црног лука и купуса, десезонирани, детрендовани и стандардизовани индекс одступања од просека периода (100), јануар 2015-март 2020.

У Q1 2020. цена поврћа била је једини дефлаторни елемент са просечним међугодишњим падом од 11,2%.

У структури укупног међугодишњег пада цена поврћа у Q1, пад цена кромпира је учествовао са 35,7%, купуса са 33,9% и црног лука са 21,4%. Индекс цена произвођача поврћа у потпуности прати циклично кретање просечних малопродајних цена поврћа и у Q1 2020. је имало међугодишњи пад од 27,2%.

Воће

Графикон 7.4. Кретање малопродајних цена⁵ лимуна, банаана и јабука; десезонирани, детрендовани и стандардизовани индекс одступања од просека периода (100), јануар 2014-март 2020.

У укупној структури годишње стопе раста цене хране и безалкохолних пића у Q1 2020. години, раст цене воћа од 8,1%, уз месо, био је најинфлаторнији елемент. Највећи утицај на раст цене воћа у Q1 2020 имали су банане, јабуке и лимун.

⁵ Иако у структури цена укупне корпе воћа највеће учешће имају банане, јабуке, ораси и поморанце, најрепрезентативнији индикатори укупне цене воћа су јабуке и ораси, чији су циклуси малопродајних цена високо корелисани са просечном ценом укупне корпе воћа, и то током целог периода од 2007. године.

7. Цене

Месо

Графикон 7.3. Малопродајна цена меса (укупно) и свињског меса, индекс одступања од просека периода (100), десезонирани, детрендовани и стандардизовани подаци, јануар 2007-март 2020.

У Q1 2020, међугодишњи раст цене меса (6,4%) имао је највећи позитиван допринос на раст цене хране.

У структури међугодишње стопе раста цене меса у Q1 2020, поскупљење свињског меса имало је учешће од чак 79,7%, док се остало односило на мања поскупљења сушеног, димљеног и усолоног меса и осталих врста меса. Такође, важно је напоменути да је, због кризе и смањења извозног аранжмана говеђег меса у Кину и Турску, дошло до значајног међугодишњег пада цене говеђег меса у Q1 за 6,7%, који је имао негативан допринос на укупну стопу цене меса од 0,8 п. п.

7.2. Алкохолна пића и дуван (допринос међугодишњој стопи раста 0,3 п. п.)

Кретање цена групе производа алкохолних пића и дувана доминантно је одређено ценом дувана⁶.

Државна захватања од 1. јануара 2020. у цени једне паклице цигарета увећана су за 1,5 динара и износе 73,4 РСД. Сходно томе, међугодишњи раст цена дувана у првом кварталу 2020. године износио је 7,4% и у међугодишњој стопи раста укупних потрошачких цена у Q1 учествовао је са 16,7%, што је на нивоу вишегодишњег просека.

Табела 7.2. Пореска структура доприноса међугодишње стопе раста дувана

	2018				2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	
Цена дувана, стопа раста, %	7,2	8,6	8,2	8,2	8,0	7,9	6,9	7,6	7,4	
Фискална захватања	5,1	6,1	5,9	5,9	5,7	5,4	4,8	5,2	5,0	
<i>Специфична акциза</i>	1,3	1,5	1,5	1,5	1,4	1,2	1,1	1,1	1,1	
Допринос годишњој стопи раста дувана, процентни поени	<i>Пропорционална акциза (33%)</i>	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7	2,6	2,3	2,5	2,5
	<i>ПДВ (20%)</i>	1,4	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,4	1,5	1,5
Остала захватања (трговачке марже и трошкови произвођача)	2,1	2,5	2,3	2,3	2,3	2,5	2,1	2,4	2,3	

⁶ Цена дувана је последица усаглашене акцизне политике, према којој се, сагласно акцизном календару 2018–2020, сваког јануара и јуна специфична акциза на цигарете повећава за 1,5 динара, уз зарачунату и пропорционалну акцизу (од 33%) на цигарете и придодат ПДВ (од 20%).

Табела 7.2. Пореска структура доприноса међугодишње стопе раста дувана (наставак)

	2018				2019				2020	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	
Радио фискалних према осталим захватањима	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,1	2,3	2,1	2,1	
Учешће у годишњој стопи раста цена дувана	Фискална захватања, %	71,5	71,2	71,4	71,4	70,9	68,2	69,6	68,2	68,2
	Остала захватања, %	28,5	28,8	28,6	28,6	29,1	31,8	30,4	31,8	31,8

7.3. Електрична енергија, гас и друга горива (допринос међугодишњој стопи раста 0,3 п. п.)

Графикон 7.6. Кретање цена електричне енергије за домаћинства и произвођачких цена сектора производње ел. енергије, гаса, паре и климатизација, детрендовани и стандардизовни подаци, индекс одступања од просека периода (100)

Раст цена подгрупе Електрична енергија, гас и друга горива у међугодишњој стопи раста потрошачких цена у Q1 учествовао је са 16,7%. Производи и услуге из области снабдевања гасом, паром и климатизације у Q1 2020. остварили су међугодишњи раст од 2,7%. Највећи утицај на овај раст имали су раст цена чврстих горива и децембарска повећања цена ел. енергије за домаћинства (која су ниво цена струје на крају Q1 2020 довеле на међугодишњи раст од 4,1%).

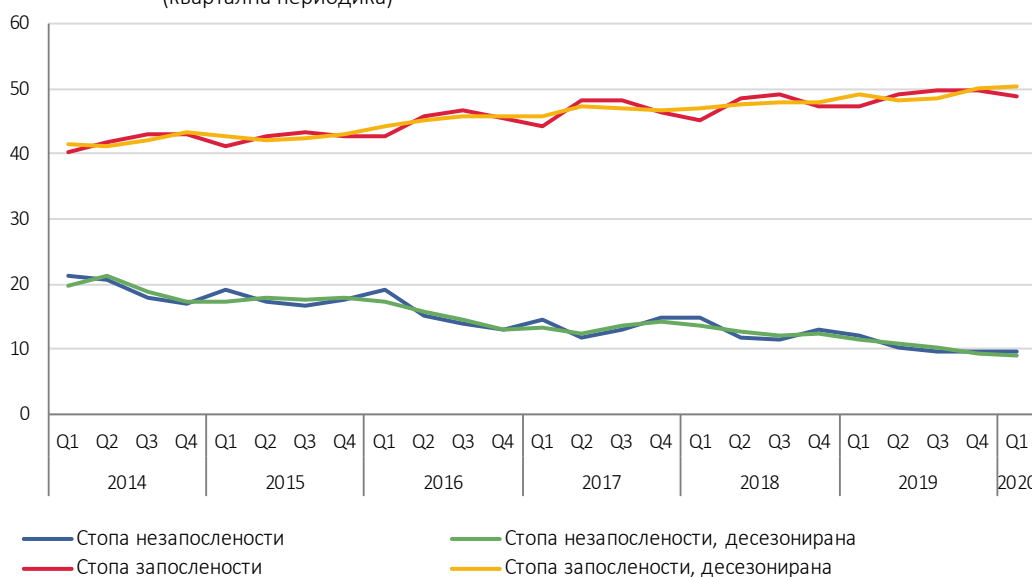
8. Тржиште рада

У Србији је у првом кварталу 2020. године било запослено 2,9 милиона лица, а незапослено 310,3 хиљада лица старијих од 15 година⁷.

Стопа незапослености износи 9,7% и иста је као у четвртом кварталу 2019, а број незапослених лица је мањи за 3,7 хиљаде.

Стопа незапослености је, у поређењу са четвртим кварталом 2019, повећана у Региону Војводине (са 7,9% на 8,4%) и у Региону Шумадије и Западне Србије (са 10,8% на 11,5%). У Региону Јужне и Источне Србије стопа незапослености је смањена са 12,8% на 12,3%, а у Београдском региону са 7,6% на 7,1%.

Графикон 8.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година, Q1 2014 – Q4 2019. (квартална периодика)

Стопа незапослености у првом кварталу 2020. износила је 9,7%, а након елиминисања сезонске компоненте 9,1%.

У истом периоду, стопа запослености је износила 48,7%, а након елиминисања сезонске компоненте 50,4%.

Табела 8.1. Стопе активности, запослености и незапослености – недесезониране и десезониране вредности

	2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Стопа активности, %	53,9	54,8	54,8	55,0	54,0
Десезониране вредности	54,8	54,3	54,3	55,1	54,8
Стопа запослености, %	47,4	49,2	49,6	49,7	48,7
Десезониране вредности	49,2	48,2	48,4	50,1	50,4
Стопа незапослености, %	12,1	10,3	9,5	9,7	9,7
Десезониране вредности	11,3	10,8	10,1	9,3	9,1

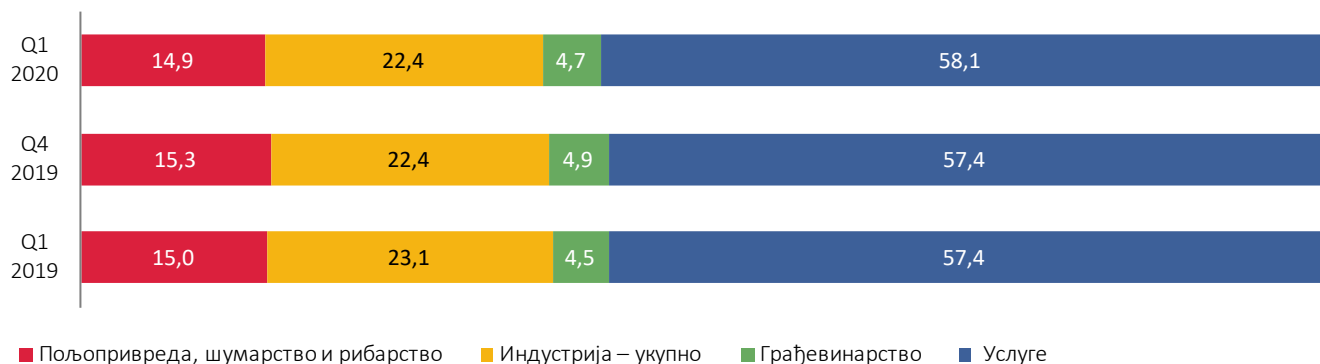
⁷ Сви подаци су преузети из Анкете о радној снази.

Табела 8.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година
(квартални подаци)

	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године	
	Q1 2020. (у хиљ.)	Q4 2019. (у хиљ.)	промена, %	Q1 2019. (у хиљ.)	промена, %
Незапослени	310,3	314,1	-1,2	387,1	-19,8
Запослени	2 877,4	2 938,2	-2,1	2 810,5	2,4
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	9,7	9,7	0	12,1	-2,4
Стопа запослености	48,7	49,7	-1,0	47,4	1,4

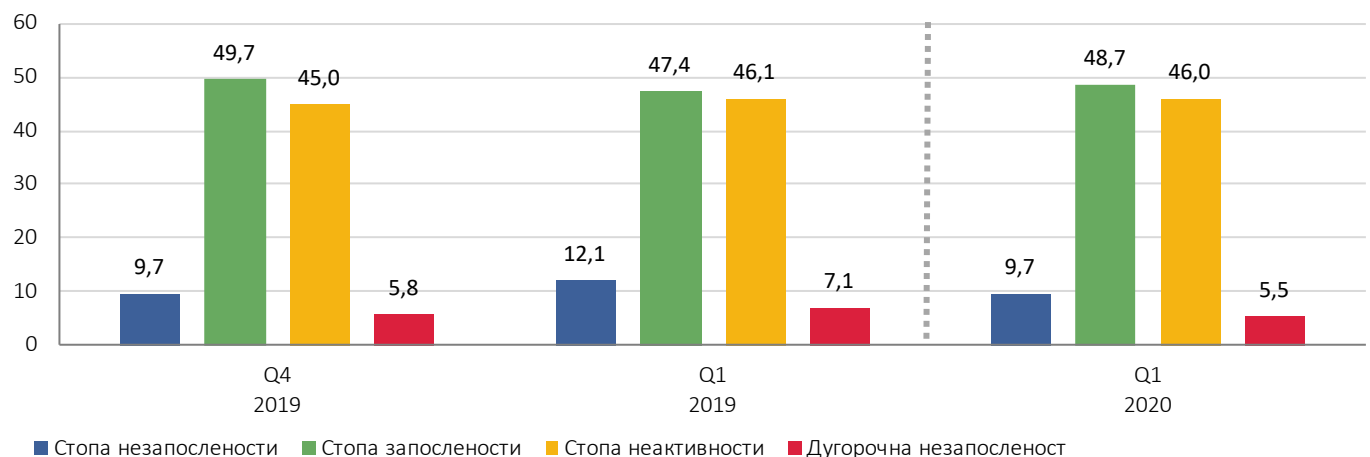
Посматрано по секторима, највећи број запослених у првом кварталу 2020. забележен је у услужном сектору (58,1%), затим у индустрији (22,4%) и пољопривреди (14,9%), а најмањи у грађевинарству (4,7%). Овакве тенденције – пораст запослених у услужном, а пад у осталим секторима – присутне су и у глобалној економији и код нас, и у складу су са десетогодишњим трендовима кретања на тржишту рада.

Графикон 8.2. Удео запослених по секторима (%)

Иако колебљиви и под утицајем сезонских кретања, индикатори тржишта рада показују тенденцију опадања незапослености и пораста запослености и активности.

Графикон 8.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

8. Тржиште рада

8.1. Поређење са истим кварталом претходне године

У поређењу са истим кварталом претходне године, број **незапослених** лица смањен је за 19,8% (са 387,1 хиљаде на 310,3 хиљаде). Истовремено, број **запослених** лица је повећан за 2,4% (са 2 810,5 у првом кварталу 2019. на 2 877,4 у првом кварталу 2020. године).

Стопа незапослености **младих** (старости од 15 до 24 године) у првом кварталу 2020. износила је 25,5%, што је за 6.9 п. п. ниже у односу на први квартал 2019, када је износила 31,4%. Највиша стопа незапослености младих забележена је у Региону Јужне и Источне Србије (30,7%), а најнижа у Београдском региону (20,6%).

Стопа **дугорочне незапослености** (учешће лица незапослених дуже од годину дана у активном становништву старости 15 и више година) износила је 5,5%, што је за 1,6 п. п. мање него у првом кварталу 2019. (када је била 7,1%).

Посматрано **према полу**, у првом кварталу 2020. регистроване су стопе незапослености од 10,2% код жена и 9.3% код мушкараца. У поређењу са истим кварталом 2019, стопа незапослености код жена је нижа за 1.9 п. п, а код мушкараца је нижа за 2.8 п. п. Посматрано **по регионима**, стопа незапослености **мушкараца** је у свим регионима смањена: у Београдском региону са 9,6% на 7,4%, у Региону Војводине са 10,6 % на 8,9%, у Региону Шумадије и Западне Србије са 13,3% на 10%, и у Региону Јужне и Источне Србије са 15% на 11,4%.

Слична кретања забележена су и код **женске популације** – стопа незапослености је смањена у сва четири региона: у Београдском, са 10,3% на 6,8%, у Региону Војводине, са 9,8% на 7,8%, у Региону Јужне и Источне Србије, са 14,6% на 13,5%, и у Региону Шумадије и Западне Србије, са 14,3% на 13,4%.

Посматрано према **професионалном статусу**, у односу на исти квартал 2019, број запослених лица је смањен само у категорији самозапослених (за 0,2%), док је код помажућих чланова домаћинства и запослених радника дошло до повећања броја запослених за 2,4% и 3,2%.

Табела 8.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q1 2019 – Q1 2020.

	Q1 2019 (у хиљ.)	Q1 2020 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 810, 5	2 877,4	2,4
Самозапослени	630,5	629,4	-0,2
Запослени радници	2 038,1	2 102,7	3,2
Помажући чланови домаћинства	141,9	145,3	2,4

8.2. Поређење са претходним кварталом

У поређењу са претходним, четвртим кварталом 2019, број **незапослених** лица смањен је за 3,8 хиљада, а број **запослених** смањен је за 60,8 хиљада лица.

Стопа незапослености **младих** (старости од 15 до 24 године) у првом кварталу 2020. износила је 25,5%, што је за 3,6 п. п. ниже у односу на четврти квартал 2019, када је износила 29,1%. Стопа **дугорочне незапослености** износила је 5,5%, што је за 0,3 п. п. мање у односу на четврти квартал 2019. (када је била 5,8%).

Посматрано **према полу**, стопа незапослености је у првом кварталу 2020. била виша код мушкараца за 0,2 п. п, а код жена нижа за 0,1 п. п. у односу на четврти квартал 2019. Стопе незапослености **мушке популације** повећане су у два региона: у Београдском, са 5,9% на 7,4%, и у Региону Војводине, са 8,5% на 8,9%. У Региону Шумадије и Западне Србије стопа незапослености је смањена са 10,1% на 10%, а у Региону Јужне и Источне Србије са 12,2% на 11,4%.

8. Тржиште рада

Код **женске популације** стопа незапослености је смањена у Београдском региону, са 9,5% на 6,8%, и у Региону Јужне и Источне Србије, са 13,6% на 13,5%. У преостала два региона она је повећана: у Региону Шумадије и Западне Србије са 11,7% на 13,4% и у Региону Војводине са 7,1% на 7,8%.

Посматрано према **професионалном статусу**, у односу на претходни квартал, број запослених лица је повећан само у категорији помажућих чланова домаћинства (за 8,4%), док је код samozапослених и запослених радника дошло до пада броја запослених лица, и то за 8,1% и 0,8%.

Табела 8.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q4 2019 – Q1 2020.

	Q4 2019 (у хиљ.)	Q1 2020 (у хиљ.)	Промена у %
Запослена лица – укупно	2 938,2	2 877,4	-2,1
Самозапослени	684,7	629,4	-8,1
Запослени радници	2 119,5	2 102,7	-0,8
Помажући чланови домаћинства	134,0	145,3	8,4

i Речник термина

Незапослени су она лица која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Запослени су лица старости 15 и више година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натура), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била одсутна са посла.

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица старости 15 и више година.

Стопа запослености представља проценат запослених у укупном становништву старом 15 и више година.

Стопа незапослености представља проценат незапослених у укупном броју активних становника старих 15 и више година.

Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.

9. Зараде

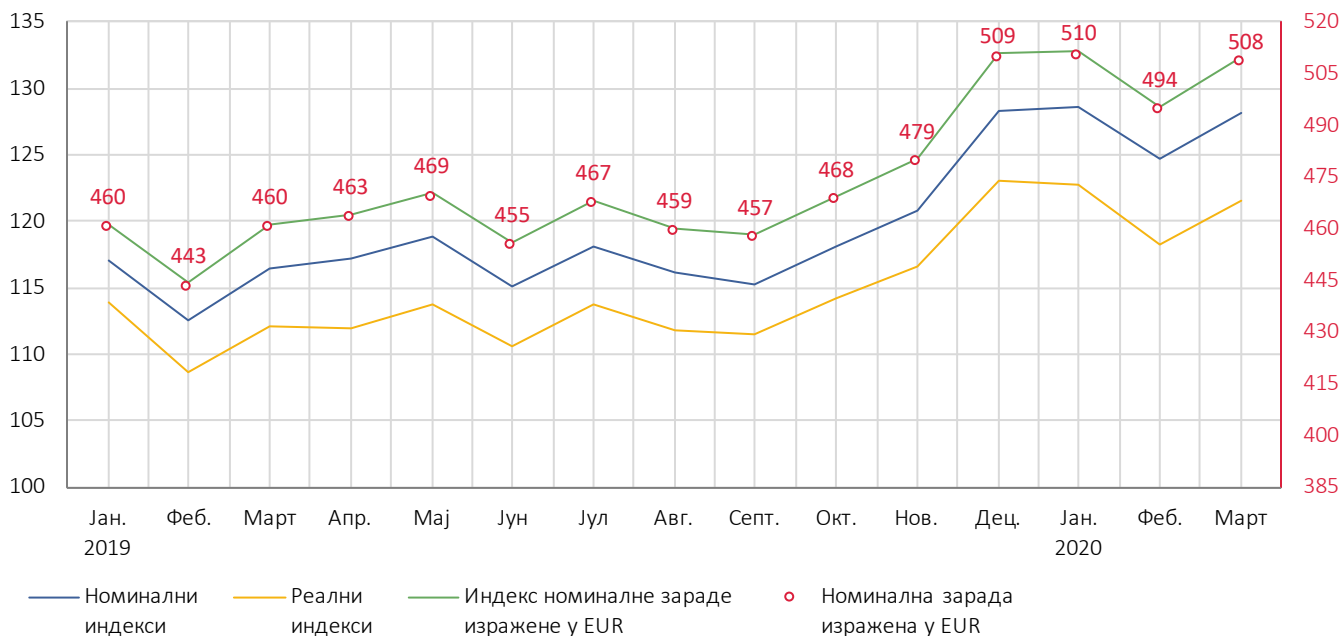
Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за **први квартал 2020.** године износила је 59 254 динара. У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 10,3%, а реално за 8,3%.

У односу на претходни квартал, тј. четврти квартал 2019, номинално је виша за 3,8%, а реално за 2,5%.

Табела 9.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси
(поређење са истим периодом претходне године)

	2017				2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Реални индекси	101,1	100,8	100,9	100,1	103,8	104,5	104,2	105,3	106,9	107,6	109,5	110,4	110,3
Номинални индекси	104,2	104,6	103,9	103,0	105,5	106,4	106,7	107,5	109,5	110,0	110,9	112,0	108,3

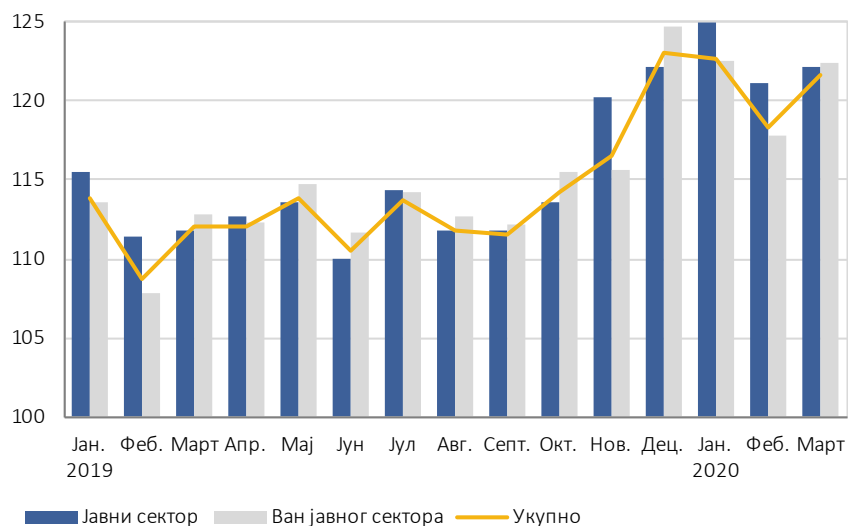
Графикон 9.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса
(просек 2017 = 100)

У посматраном периоду, од почетка 2019. године, номиналне зараде су се кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге.

Након што је просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, у децембру 2017. први пут премашила 400 евра, током целе 2019. године је била на нивоу изнад 400 евра. У јануару 2020. достигла је 510 евра, што је уједно највиша вредност забележена у посматраном периоду.

Графикон 9.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору, ван јавног сектора и укупно
(реални индекси, просек 2017 = 100)

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната за први квартал 2020. износила је 66 936 динара у јавном, а 55 793 динара ван јавног сектора.

Иако су зараде у јавном сектору дуго биле више од зарада ван јавног сектора, тај однос је тренутно релативан. Наиме, суцесиван раст зарада у јавном сектору довео је и до њиховог пораста и ван јавног сектора, што је резултирало растом укупних зарада. Политика управљања зарадама у јавном сектору се на тај начин показала као покретач импулса унутрашње тражње и регулатор флукуација на тржишту рада.

Графикон 9.3. Просечне зараде без пореза и доприноса, по запосленом, у јавном сектору
(јануар – март 2020)

Јавни сектор – укупно	66 936 РСД
Јавна државна предузећа	81 755 РСД
Јавна локална предузећа	59 388 РСД
Администрација – сви нивои	70 812 РСД
Ниво државе	73 646 РСД
Ниво аутономне покрајине	80 880 РСД
Ниво локалне самоуправе	56 323 РСД
Здравствени и социјални рад	61 992 РСД
Образовање и култура	62 243 РСД

9. Зараде

Поређењем зарада без пореза и доприноса **по секторима КД (2010)** запажа се да је највећи реалан раст у Q1 2020. године, у односу на исти период 2019. године, остварен у секторима Информисање и комуникације (14%), Снабдевање водом и управљање отпадним водама (13,1%), Грађевинарство (12,3%), Снабдевање електричном енергијом (11,3%) и Здравствена и социјална заштита (10,6%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у Q1 2020. години обрачуната је у следећим **областима**: Ваздушни саобраћај (176 898 динара), Рачунарско програмирање и консултантске делатности (148 664), Експлоатација сирове нафте и природног гаса (147 579), Производња дуванских производа (128 901) и Услугне делатности у рударству (126 342).

У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 34 151 динар (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 120 893 динара (Производња кокса и деривата нафте).

Посматрано **по регионима**, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у Q1 2020. години обрачуната је у Београдском региону (73 460 динара). У Региону Војводине зарада је износила 56 390 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 51 933 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 50 243 динара.

Графикон 9.4. Кретање реалних зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010)
(Q1 2020. у односу на Q1 2019.)

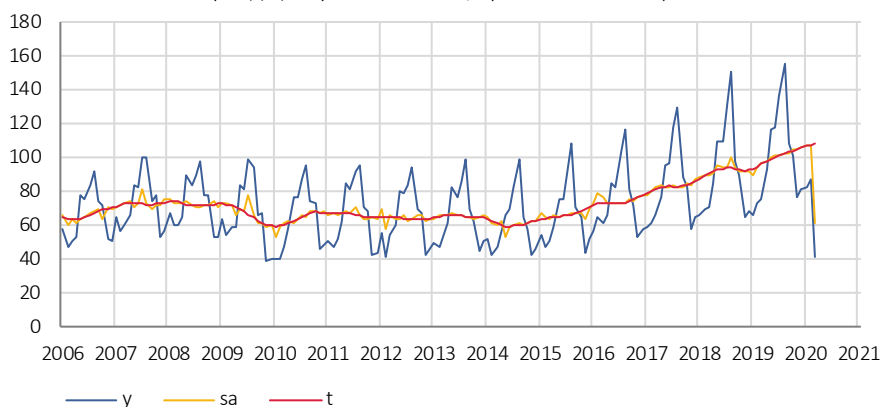
Од средине 2014. године туристичка активност у Србији бележила је пораст. Ово позитивно кретање није настављено у првом кварталу 2020. године, када, због епидемије вируса COVID 19, долази до пада туристичке делатности.

10.1. Ноћења туриста

Мерено бројем ноћења, туризам у Србији је најпре прошао кроз фазу раста промета у периоду 2005–2008. године. Са 2009. годином долази фаза контракције, која траје и наредне године, а од 2011. до 2013. уследио је период стагнације, у коме се просечан број ноћења туриста задржао на око 6,6 милиона годишње. У 2014. години, због временских непогода у мају, са падом броја ноћења за 7,3% у односу на 2013, туристички промет је поново доживео снажну контракцију. Међутим, упркос неповољним временским условима на самом почетку туристичке сезоне, 2014. је година која је обележила почетак експанзивног раста туристичке активности у Србији, који је трајао до марта 2020. године. Тада, као последица пандемије изазване корона вирусом, долази до забране летова, отказивања резервација смештаја и општег пада делатности туристичког сектора.

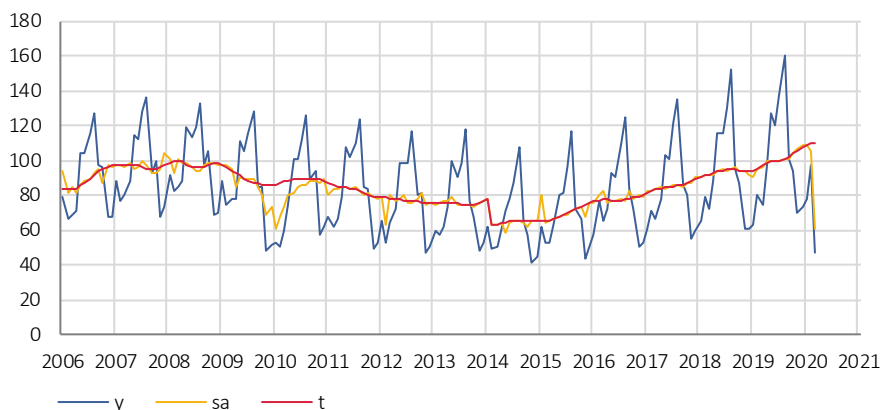
Временска серија ноћења туриста садржи веома изражене сезонске флукуације, са скоковима у летњој сезони и у периоду зимских празника.

Графикон 10.1. Компоненте временске серије укупних ноћења туриста, индекси
(у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом,
t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

У првом кварталу 2020. године регистровано је 1,8 милиона ноћења, што је за 1,7% мање него у истом периоду 2019. године. У јануару и фебруару 2020, у односу на исти период прошле године, остварени раст износио је 25,1% односно 20,1%, док је у марту забележен пад од 45,7%.

Графикон 10.2. Компоненте временске серије ноћења домаћих туриста, индекси
(у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом,
t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

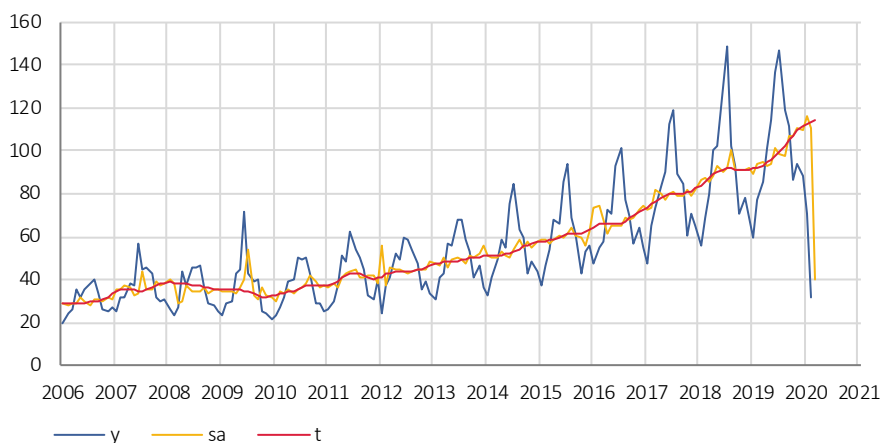

У првом кварталу 2020. године домаћи туристи су остварили 1,1 милион ноћења, што је за 1,5% више ноћења него у првом кварталу претходне године. Ова група туриста још представља већину посетилаца у Србији, тј. 63,7% укупног броја ноћења. У јануару и фебруару међугодишњи раст износио је 22,5% односно 20,8%, док је у марту забележен међугодишњи пад од 37,2%.

10. Туризам

Графикон 10.3. Компоненте временске серије ноћења страних туриста, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Број ноћења страних туриста бележи пад од 6,8% у односу на први квартал 2019. године, тј. око 640 хиљада ноћења у овом периоду.

Тренд раста који је започео почетком 2000. године није настављен у првом кварталу 2020, јер је после међугодишњег раста у јануару и фебруару од 28,7% односно 18,6% међугодишњи пад у марту месецу износио 58,3%.

Табела 10.1. Ноћења туриста, квартални индекси (%)

(поређење са истим периодом претходне године)

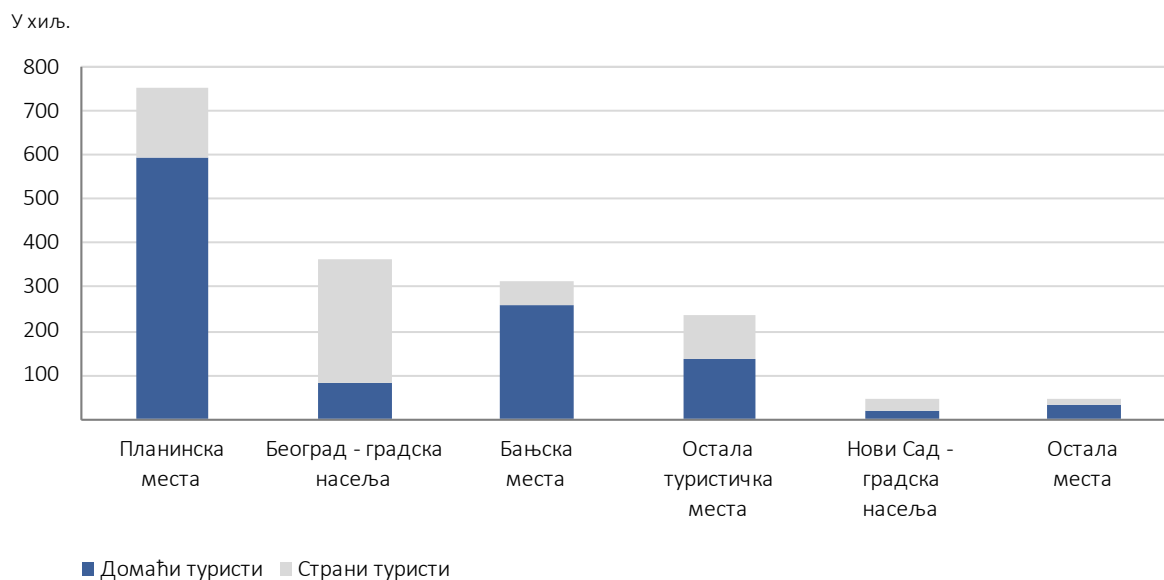
	2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Укупно	110,7	113,9	113,4	109,1	103,9	107,2	105,6	116,6	98,3
Домаћи туристи	109,2	113,6	110,2	106,7	101,3	107,6	105,4	113,6	101,5
Страни туристи	113,5	114,5	118,6	112,3	108,3	106,4	105,8	120,6	93,2

10.2. Најважнија туристичка места

Изражено бројем ноћења туриста, најфреквентније посећивана туристичка места у I кварталу 2020. била су планинска места, са око 755 хиљада остварених ноћења, што представља 42,8% од укупног броја туристичких ноћења у Републици Србији. Од тога је 477 хиљада ноћења остварено у највећим центрима зимског туризма – Копаонику и Златибору. Посетиоци планина су већином били домаћи туристи (78,7% од укупног броја ноћења).

Према фреквенцији посећености туристичких места, следе Град Београд и бањска места, са око 366 односно 315 хиљада ноћења. У Београду су већину посетилаца чинили страни туристи (77,6% од укупног броја ноћења), док је 82,9% ноћења у бањским местима остварено од стране домаћих туриста. Најпосећеније бање су биле Врњачка (око 91 хиљада ноћења) и Сокобања (око 37 хиљада ноћења).

Графикон 10.4. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, Q1 2020.

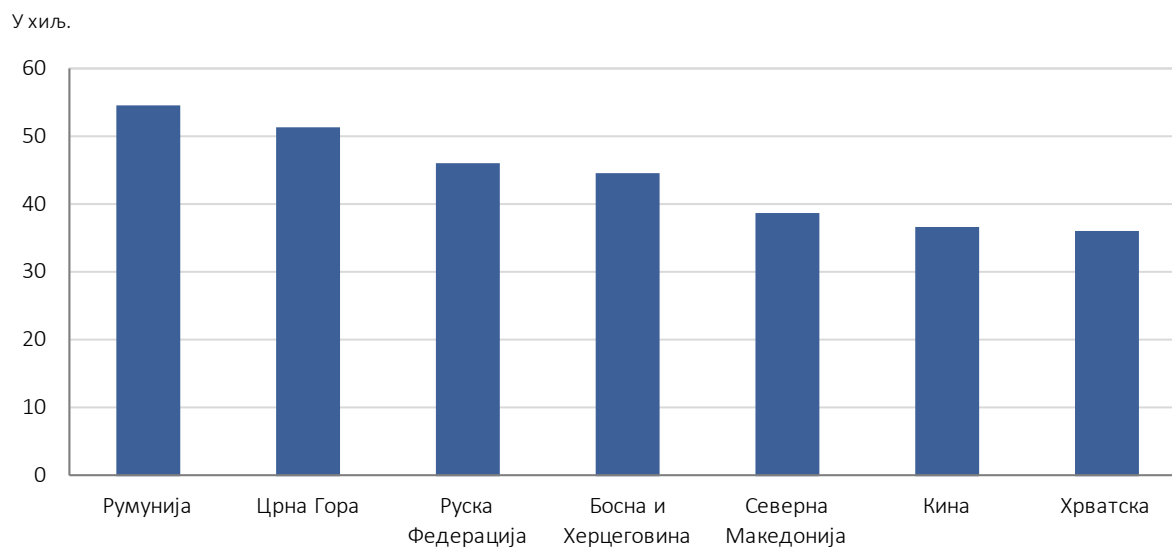

10.3. Земља порекла страних туриста

У првом кварталу 2020. године Србију су посетили страни туристи из око педесет различитих земаља.

Највише ноћења су остварили посетиоци из Румуније, Црне Горе, Руске Федерације, Босне и Херцеговине, Северне Македоније, Кине и Хрватске. Посетиоци из ових земаља су остварили 48,2% укупног броја ноћења страних туриста у прва три месеца 2020. године.

Графикон 10.5. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, Q1 2020.

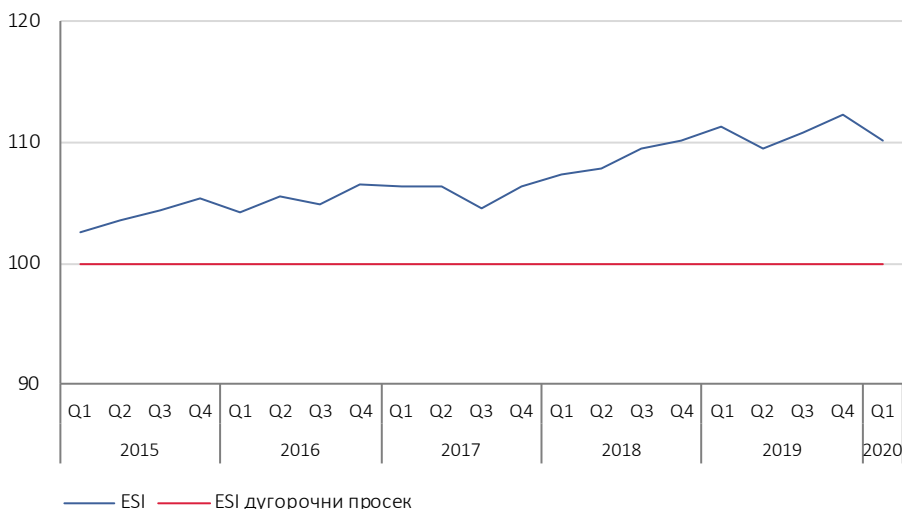
11. Индекс економске климе

11.1. Индекс економске климе (*Economic Sentiment Indicator – ESI*)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*)⁸ представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије. Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност *ESI* изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање.⁹

Графикон 11.1. Индекс економске климе¹⁰ (%)
(десезонирани подаци)

Индекс економске климе у Србији у првом кварталу 2020. године, са вредношћу од 110,2, бележи пад у поређењу са претходним кварталом, и то за 2,2 п. п. Вредност индекса одражава пад очекивања у већини сектора, највише у сектору трговине на мало, где је забележен пад од 1,2 п. п., а затим и у секторима прерађивачке индустрије, са падом од 1 п. п., и грађевинарства (-0,4 п. п.). Раст очекивања бележе сектори потрошње (1,1 п. п.) и услуга (0,4 п. п.).

Табела 11.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)¹¹

Индикатори поверења	Минимум		Про-сек	Максимум		2018				2019				2020
	датум	вред-ност		датум	вред-ност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Прерађивачка индустрија	Q1 2014	0,3	5,2	Q1 2015	7,7	5,7	6,9	7,3	7,1	5,9	6,3	5,1	6,6	5,7
Услуге	Q4 2013	-4,8	9,9	Q2 2016	16,5	13,1	11,8	10,9	12,3	15,2	12,8	14,9	13,0	13,4
Трговина на мало	Q2 2014	2,0	10,0	Q4 2019	16,8	10,7	14,1	12,8	12,5	13,0	11,0	14,3	16,8	15,5
Грађевинарство	Q3 2013	-41,4	-13,2	Q4 2019	6,8	-4,4	0,3	0,7	4,8	5,8	4,3	6,7	6,8	6,4
Потрошачи	Q4 2014	-19,7	-6,9	Q1 2020	9,9	-0,7	-1,1	3,6	3,1	4,8	4,4	8,4	8,8	9,9
Индекс економске климе	Q4 2013	92,7	100,0	Q4 2019	114,0	107,4	107,9	109,4	110,2	111,3	109,6	110,8	112,4	110,2

⁸ Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику.

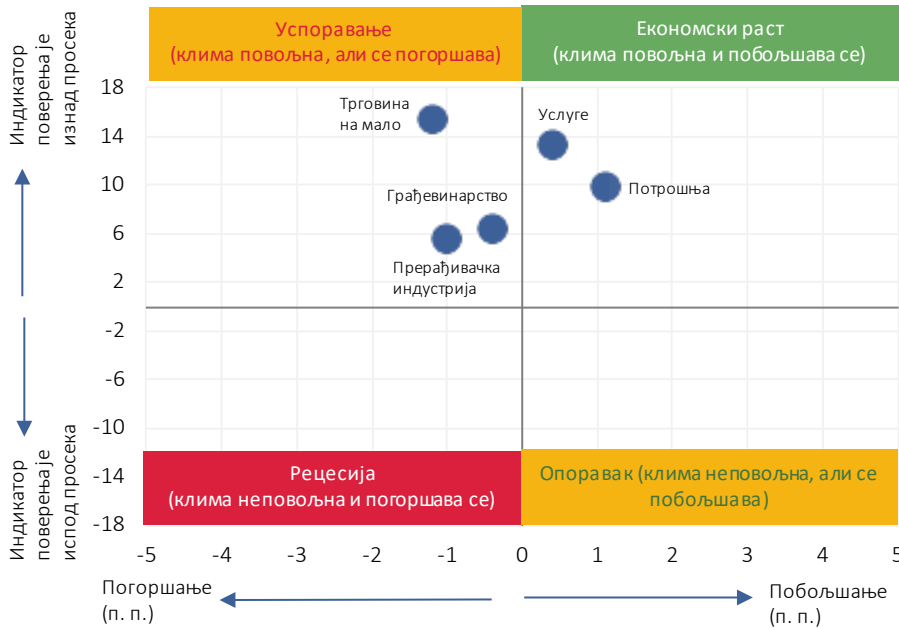
⁹ Више о методологији: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/bcs_user_guide_2020_02_en.pdf

¹⁰ Подаци за Индекс економске климе (ESI) ревидирани су у складу са редовним годишњим методолошким прилагођавањима.

¹¹ Квартални подаци представљају тромесечни просек.

11. Индекс економске климе

Графикон 11.2. Семафор економске климе

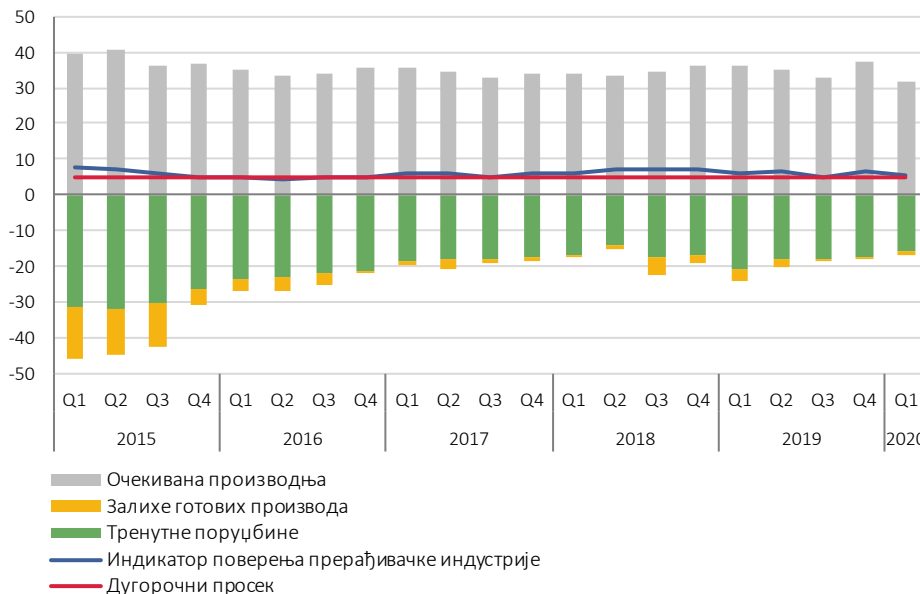

Семафор економске климе, креиран на бази десезонираних индикатора поверења, показује да се једино сектори услуга и потрошње налазе у фази економског раста (експанзије), коју карактерише економска клима изнад просека и са тенденцијом даљег побољшања, док су остали сектори у фази успоравања са још увек повољном климом, али и тенденцијом погоршања.

11.2. Индикатор поверења прерађивачке индустрије

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

Графикон 11.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%)
(десезонирани подаци)

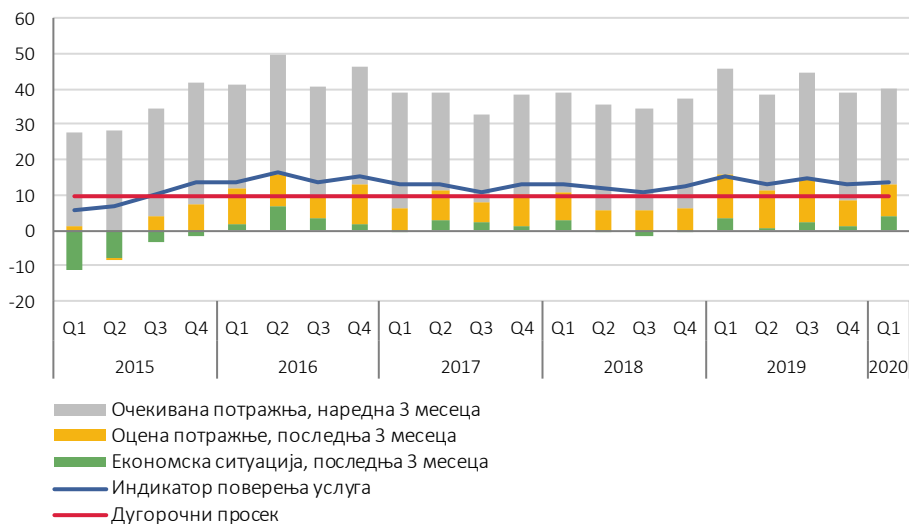
Индикатор поверења прерађивачке индустрије (енгл. *Industry Confidence Indicator – ICI*), након достизања максималне вредности у првом кварталу 2015. (7,7%), варира око нижих вредности, да би у првом кварталу 2020. пао на 5,7%, или 1 п. п. мање у односу на претходни квартал, али је још увек нешто изнад дугорочног просека (5,2%). Пад овог индикатора одражава негативна очекивања привредника, пре свега у погледу кретања очекиване производње (-6 п. п.), а затим и оцене у вези са тренутним залихама готових производа (-1 п. п.). Оцена тренутних поруџбина, са -15,6%, бележи незнатан раст од 2 п. п.

11. Индекс економске климе

11.3. Индикатор поверења у сектору услуга

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

Графикон 11.4. Индикатор поверења услуга (%)
(десезонирани подаци)

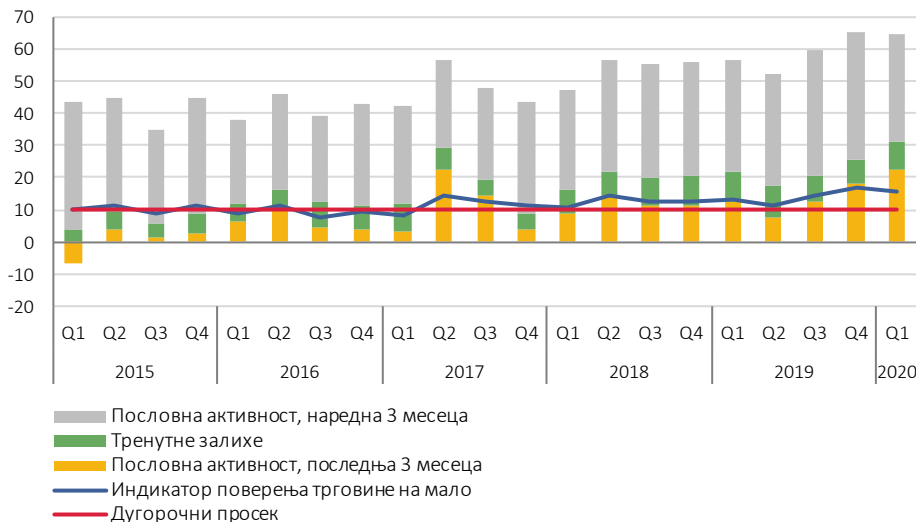

Индикатор поверења услуга (енгл. *Services Confidence Indicator – SCI*), са вредношћу од 13,4% у првом кварталу 2020, за 0,4 п. п. превазилази вредност из претходног квартала, а за 3,4 п. п. дугорочни просек. Раст овог индикатора одражава највећа очекивања у погледу економске ситуације (+2,7 п. п.), а затим и оцене потражње у последњем тромесечју (+1,9 п. п.), наспрот очекиваној потражњи (-3,4 п. п.).

11.4. Индикатор поверења трговине на мало

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

Графикон 11.5. Индикатор поверења трговине на мало (%)
(десезонирани подаци)

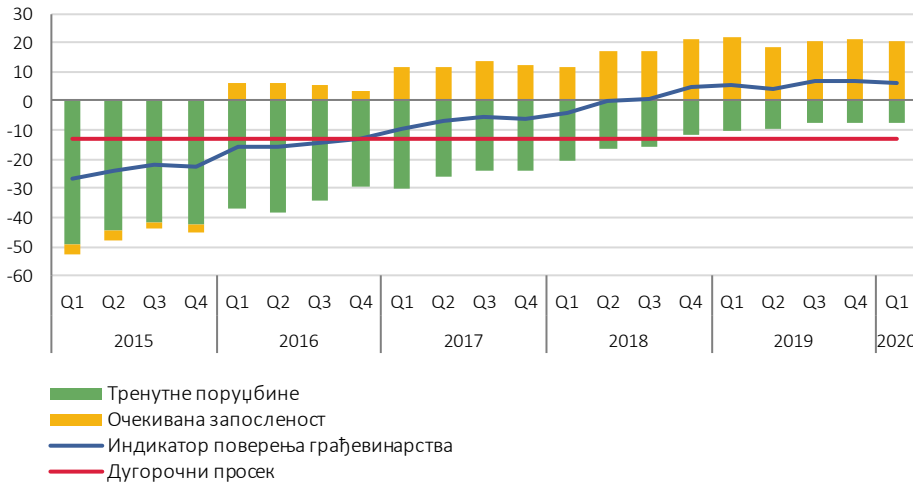
Индикатор поверења трговине на мало (енгл. *Trade Confidence Indicator – TCI*) у првом кварталу 2020. опао је за 1,2 у односу на претходни квартал. Међутим, и поред опадајућег тренда, *TCI* је и даље изнад дугорочног просека (+5,5 п. п.). Пад овог индекса последица је смањења оптимизма у погледу кретања пословне активности у претходна три месеца (-6 п. п.), наспрот оптимистичним очекивањима у погледу пословне активности у наредна три месеца (+4 п. п.) и стања залиха (+1,6 п. п.).

11. Индекс економске климе

11.5. Индикатор поверења грађевинарства

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

Графикон 11.6. Индикатор поверења грађевинарства (%)
(десезонирани подаци)

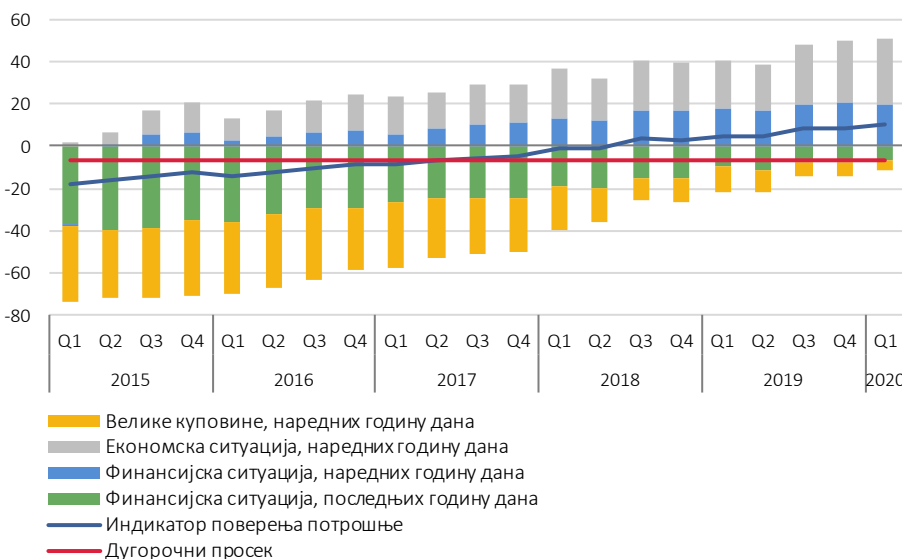

Индикатор поверења грађевинарства (енгл. *Construction Confidence Indicator – CCI*), након запаженог тренда раста у претходном периоду, бележи незнатан пад у првом кварталу 2020. (-0,4 п. п.), при чему и даље превазилази дугорочни просек за 19,6 п. п. Раст позитивног очекивања за 0,5 п. п. у односу на претходно тромесечје забележен је у погледу тренутних поруџбина, упркос њиховој константно негативној оцени. Насупрот томе, опала су очекивања у погледу запослености за 1,2 п. п.

11.6. Индикатор поверења потрошача¹²

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 11.7. Индикатор поверења потрошача (%)
(десезонирани подаци)

Индикатор поверења потрошача (енгл. *Consumer Confidence Indicator – CCI*) у првом кварталу 2020. порастао је за 1,1 п. п. у односу на претходни квартал, при чему је за чак 17 п. п. превазишао дугорочни просек. Највећи раст очекивања је забележен у погледу планираних већих куповина у наредној години (+2,1 п. п.), економске ситуације у наредних годину дана (+1,7 п. п.) и финансијске ситуације у претходној години (+1,1 п. п.), док су очекивања у погледу финансијске ситуације у наредних годину дана минимално опала (-0,4 п. п.).

¹² Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача је измењена од стране Европске комисије и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

11. Индекс економске климе

11.7. Индикатор економске климе у Европској унији

Већина земаља ЕУ бележи погоршање економске климе у првом кварталу 2020. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи пад за 0,8 п. п. (са вредности 100,8 на 100,0). Највећи пад очекивања у ЕУ забележен је у секторима услуга (-3,2 п. п.), трговине на мало (-2,2 п. п.) и потрошње (-1,1 п. п.).

Графикон 11.7. Показатељи економске климе

i Како тумачити радар?

Скала радар графикана дефинисана је у интервалу од 80 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (I квартал 2020) упоређени су са претходним кварталним исходима (IV квартал 2019) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

12. Регионалне економске асиметричности

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија је статус градова и општина Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варира – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Југоисточном региону чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравномерности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

• Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона. Од укупног БДП-а у 2018. години¹³, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (41%), затим у Региону Војводине (26%), Региону Шумадије и Западне Србије (19%) и Региону Јужне и Источне Србије (14%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (1 240 000 динара по становнику, односно 70,8% више у односу на републички просек, или скоро три пута више у односу на Регион Јужне и Источне Србије). Остали региони бележе исподпросечне вредности БДП-а по становнику, и то Регион Војводине -2,9%, Регион Шумадије и Западне Србије -32,7% и Регион Јужне и Источне Србије -34,4%.

• Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама без пореза и доприноса, креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, са најнижим зарадама. Просечна зарада без пореза и доприноса у првом кварталу 2020. године у Београдском региону је износила 73 460 динара или 124% просека Републике Србије (59 254 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (56 390 динара или 95,2% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили око 87% националног нивоа (51 933 динара и 50 243 динара, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на претходну годину, а највеће апсолутно и релативно повећање остварено је у Региону Војводине (5 830 динара или 11,5%).

У 61 општини су просечне зараде без пореза и доприноса биле испод 80% просека Републике, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на општину Бојник (са најнижом просечном зарадом – 41 425 динара).

• Тржиште рада

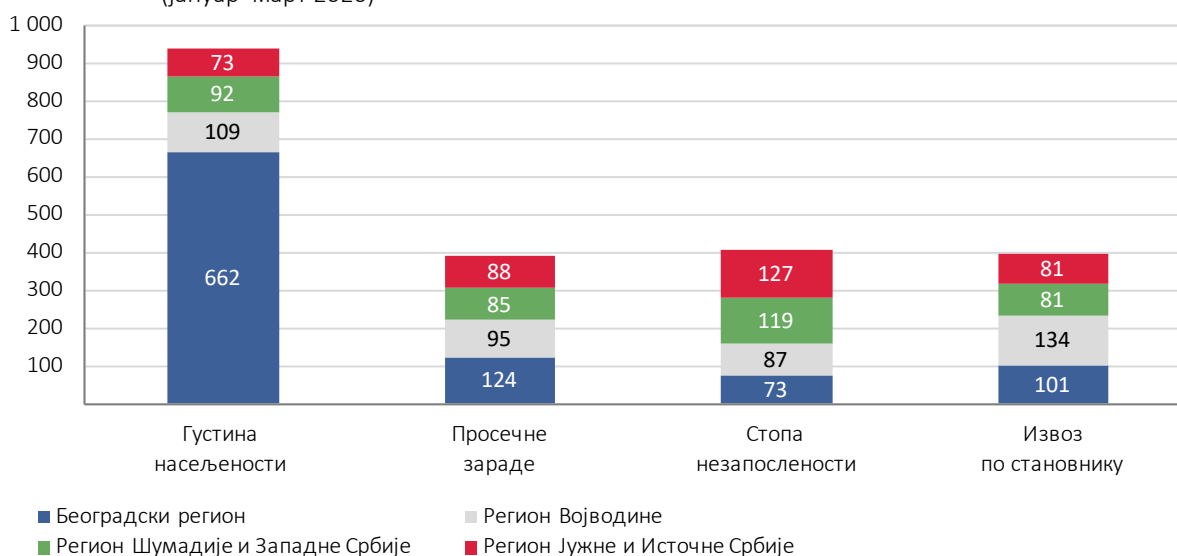
Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 12,3% у првом кварталу 2020. године, за 27% превазилази просек Србије (који износи 9,7%), на супрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (7,1%, односно 27% испод националног просека). Када је посреди стопа запослености, опет предњачи Београдски регион, са стопом од 48,7% или 9% изнад просека Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 44,2% или 9% испод републичког просека.

¹³ Према прелиминарним резултатима обрачуна БДП-а за 2018. годину.

12. Регионалне економске асиметричности

Регион Војводине и Београдски регион партиципирани су у првом тромесечју 2020. године са по 26% и 27% респективно у укупној запослености, док у укупној незапослености предњачи Регион Војводине са 22% у односу на Београдски регион са 19% учешћа (према Анкети о радној снази). У Региону Шумадије и Западне Србије ради 28% запослених Србије, али је зато у овом региону забележена и скоро трећина укупно незапослених. Регион Јужне и Источне Србије у укупној запослености Србије учествује са 19%, а у укупној незапослености са близу 25%.

Графикон 12.1. Диспропорције на нивоу региона у Србији, (%) (ниво РС = 100%)
(јануар–март 2020)

• Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион у првом кварталу 2020. нема примат у укупном извозу Србије (учешће износи 24%), пре свега због доминантности услуга у београдској економији (већина услуга пласира се на домаћем, а не на међународном тржишту). Регион Војводине предњачи са учешћем у извозу од 35,7%, а затим следе Регион Шумадије и Западне Србије (22,3%) и Регион Јужне и Источне Србије (17,5%). Извоз по становнику одсликава регионалне асиметричности – Регион Војводине, са извозом по становнику од 812 евра, за 34% је виши од републичког просека и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Шумадије и Западне Србије (490 евра), који је за 19% нижи од републичког просека.

• Демографска структура¹⁴

Према последњим расположивим подацима, густина насељености у Београдском региону је 6,6 пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 27% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва Региона. Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има осам градова у којима живи 45% укупног становништва Региона, док у 13 неразвијених општина живи свега 13%. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56% популације, док у чак 30 неразвијених општина живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских миграција, број становника Београдског региона константно расте (за 1,9% између 2011. и 2018. године), док број становника у остала три региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разурђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

¹⁴ На основу процењеног броја становника за 2018. годину.

12. Регионалне економске асиметричности

• Саобраћајна инфраструктура

У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водопривредне, односно пратеће супраструктуре). Кроз квалитет путева, телекомуникација и савремених услова становања, разлике се, пре свега, манифестују преко неразвијеног јужног подручја и развијенијег севера Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 38 општина¹⁵ учешће локалних путева са савременим коловозом испод просека, док седам општина бележи учешће испод 30% и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, стопа обнављања аутомобила (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2019. варира од 7,4 у Региону Јужне и Источне Србије до 10,3 у Београдском региону. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у периоду јануар–март 2020. године, одражава сличан однос тако што Београдски регион предњачи у односу на просек Србије за 33%, на супрот Региону Јужне и Источне Србије, са свега 75% националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана кроз однос екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености је забележена у Београдском региону и девет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 12.1).

Табела 12.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности

Индикатори	Густина насељености, km ² , 2018	БДП/ст., 2018	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2018
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	9 : 1	2,6 : 1	1,5 : 1	1,7 : 1	1,7 : 1	(-6,6) : (+1,9)
	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2017				2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Београдски регион													
Просечне зараде у РСД	126,5	125,5	125,7	124,7	122,0	121,6	122,3	123,1	124,5	124,0	123,9	123,9	124,0
Стопа запослености	105,4	103,1	101,7	104,3	106,0	106,0	103,3	106,1	106,1	106,7	102,8	105,2	109,0
Стопа незапослености	90,4	102,5	105,4	97,3	89,9	84,9	90,3	77,5	82,6	74,8	80,0	78,4	73,2
Извоз по становнику у EUR	108,0	111,4	110,2	109,0	109,7	111,0	110,8	110,1	110,2	111,0	106,7	102,1	100,8
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	123,1	146,3	131,7	133,3	133,5	146,5	132,3	132,2	135,5	148,8	136,0	133,1	132,6
Регион Војводине													
Просечне зараде у РСД	94,6	96,9	96,1	98,2	94,7	94,8	94,9	94,9	94,1	94,5	94,7	95,2	95,2
Стопа запослености	98,4	98,8	99,0	98,5	99,1	99,0	99,6	99,8	100,0	96,7	99,6	99,2	97,7
Стопа незапослености	93,2	86,4	90,7	89,8	87,2	84,0	69,9	86,8	85,1	95,1	86,3	81,4	86,6
Извоз по становнику у EUR	126,4	122,5	123,6	123,7	125,3	127,0	131,9	136,3	131,1	125,5	131,5	136,9	134,1
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	109,7	95,9	95,3	98,5	96,8	91,9	94,1	98,3	97,6	88,9	89,9	94,4	95,1

¹⁵ Подаци се односе на 2018. годину.

12. Регионалне економске асиметричности

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

(наставак)

	2017				2018				2019				2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Регион Шумадије и Западне Србије													
Просечне зараде у РСД	84,2	83,0	83,7	83,3	86,6	86,9	86,6	86,0	85,0	85,2	85,5	85,3	84,8
Стопа запослености	103,4	102,1	103,1	102,8	101,3	101,0	103,7	100,4	99,4	101,6	102,2	101,0	101,4
Стопа незапослености	100,7	100,0	98,4	102,7	105,4	105,9	110,6	114,7	114,0	107,8	111,6	111,3	118,6
Извоз по становнику у EUR	93,9	90,8	85,3	86,4	85,0	87,0	79,3	76,7	77,7	81,2	77,1	78,2	80,9
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	89,7	87,9	106,4	94,6	94,3	88,7	94,0	92,6	91,7	88,3	94,7	93,3	94,7
Регион Јужне и Источне Србије													
Просечне зараде у РСД	86,9	86,7	87,0	85,3	89,0	89,5	88,8	88,2	87,9	88,2	88,0	87,3	87,6
Стопа запослености	92,1	95,6	95,2	93,1	92,0	93,2	92,3	92,8	93,5	94,3	94,8	93,8	90,8
Стопа незапослености	117,8	112,7	109,3	111,6	123,6	131,1	134,5	123,3	122,3	123,3	126,3	132,0	126,8
Извоз по становнику у EUR	66,1	71,1	78,2	77,9	76,9	70,5	74,7	73,2	78,2	79,7	82,6	79,5	81,1
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	74,4	68,1	61,1	70,5	72,3	71,0	77,9	72,8	72,2	72,8	77,5	77,1	75,1

Речник термина

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености *региона* (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и *општина*, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Разврставање региона врши се на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија.

Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 54
Тираж: 40

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ; одговара
Миладин Ковачевић. - 2004 (март) - . - Београд : Републички
завод за статистику, 2004- (Београд : Републички завод
за статистику). - 27 cm

Тромесечно. - Је nastavak: Ekonomski trend = ISSN 0354-1401
ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички
завод за Статистику
COBISS.SR-ID 114642700

Q1

ТРЕНДОВИ 2020 - I КВАРТАЛ

МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

ГРАЂЕВИНАРСТВО

СПОЉНА ТРГОВИНА

УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

ЦЕНЕ

ТРЖИШТЕ РАДА

ЗАРАДЕ

ТУРИЗАМ

ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ